

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 331 Nikšić decembar 2011. ISSN 1805136

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Srđan Kovačević,
predsjednik Odbora
direktora Elektro-
privrede Crne Gore

**BUDUĆNOST JE
U NOVIM
PROJEKTIMA**
str. 04

Mr Boško Bogetić
o Projektu
„Optimalno
korišćenje voda
Gornje Zete“

**DOPRINOS VEĆOJ
PROIZVODNJI
HEPERUĆICA**
str. 22

**Upogonu
TE Pljevlja**

**KAO SLOŽNA
PORODICA**
str. 18

POČEO STRATEŠKI PROJEKAT

epcg

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

SRĐAN KOVAČEVIĆ, predsjednik Odbora direktora
Elektroprivrede Crne Gore
BUDUĆNOST JE U NOVIM PROJEKTIMA

str. 04

Specijalni projekat naplate
NEDODIRLJIVIH NEMA

str. 07

Projekat unapređenja sistema mjerenja
**PRÉKRETNICA U RAZVOJU
DISTRIBUTIVNOG SISTEMA**

str. 08

EPCG na svečanosti povodom Dana EFT-a dobila plaketu
DOPRINOS OSNIVANJU I RAZVOJU

str. 11

Ranko Radulović, direktor FC Distribucija
**KONTINUIRANIM ULAGANJIMA
DO BOLJEG KVALITETA**

str. 12

Mr Boško Bogetić o Projektu „Optimalno
korišćenje voda Gornje Zete“
DOPRINOS VEĆOJ PROIZVODNJI HE PERUĆICA

str. 14

U pogonu TE Pljevlja
KAO SLOŽNA PORODICA

str. 16

ED Žabljak uoči zimske turističke sezone
SVE SPREMNO ZA TURISTE

str. 18

U ED Kolašin spremno dočekali zimu
ODRAĐENI SVI PLANIRANI POSLOVI

str. 19

Dragoslav Damljanović, novi direktor Elektrodistribucije Cetinje
SA MLADIM KADROM DO USPJEHA

str. 20

ED Bijelo Polje
TREND PADA GUBITAKA

str. 21

Divlje deponije u koritima rijeka ozbiljno ugrožavaju rad
hidroenergetskog sistema u Nikšićkom polju
GRADSKI OTPAD „PRIJETI“ PERUĆICI

str. 22

Više od pola vijeka male centrale „Šavnik“
**JEDINI ENERGETSKI OBJEKAT U
ŠAVNIČKOJ OPŠTINI**

str. 23

Crnogorski prirodni biseri
MAGIJA KAPETANOVOG JEZERA

str. 26

Docent dr Vesna Miranović,
direktor Instituta za bolesti djece
DJECA NEISCRPNA ENERGIJA

str. 30

Velemajstor Branko Damljanović
**NAJDRAŽE SU MI CRNOGORSKA I
BOSANSKA LIGA**

str. 33

NAGRADNA IGRA

str. 37

Predsjednik Odbora direktora
Srđan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU**
Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Naslovna strana:
Vjekoslav Bojat

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-130, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTKARTON DO
Podgorica
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

*SRĐAN KOVAČEVIĆ, predsjednik Odbora
direktora Elektroprivrede Crne Gore*

BUDUĆNOST JE U NOVIM PROJEKTIMA

Godina na izmaku jedna od najtežih u istoriji Elektroprivrede Crne Gore. U 2012. slijedi realizacija kapitalno važnih investicija, u prvom redu u unapređenje sistema mjerenja električne energije. Projekat spajanja Rudnika Uglja i TE „Pljevlja“ doprinio bi optimizaciji rada dvaju sistema, - u najkraćem rezime je razgovora sa predsjednikom kompanije Srđanom Kovačevićem za posljednji broj lista „Elektroprivreda“ u 2011. godini.

Poslije dvije veoma uspješne godine u kojima je iskazivan poslovni dobitak, Elektroprivreda Crne Gore, sasvim izvjesno, ovu poslovnu godinu završiće sa blizu 40 miliona eura minusa. Kako vi, kao prvi čovjek kompanije, komentarišete godinu koju upravo ispraćamo?

Poslovna 2011. godina, sasvim sigurno, jedna je od najtežih koju smo imali u Elektroprivredi Crne Gore. Rezultati nijesu ni približni onima koje smo predviđeli bilansom, a podatak da ćemo je završiti sa, gotovo, 40 miliona eura gubitka dovoljno govori o ozbiljnosti problema sa kojima smo se suočavali tokom cijele godine. U prvom redu to se odnosi na proizvodne rezultate hidroenergetskih objekata koji su, usljed nezapamćene suše, u odnosu na prethodnu godinu podbacili, čak, 50 odsto. U takvoj situaciji bili smo upućeni na povećani uvoz energije čija je cijena početkom decembra na sv-

Prostora za dodatne analize ima, ali ono što je sigurno rezultati koje smo ostvarili ove godine ne treba da nas demorališu u namjeri da nastavimo sa investicijama u naše energetske objekte kako bi povećali njihov vijek trajanja i proizvodne mogućnosti.

jetskom tržištu vrtoglavo rasla. Ako podsjetim da je, u jednom trenutku, cijena izašla na 106 eura po MWh, a da je Regulator za uvoz energije odobrio 47,5 eura po MWh, onda je sasvim jasno kolikom smo dodatnom trošku bili izloženi. Jedina svjetla tačka ove godine kada govorimo o proizvodnji električne energije, rekao bih, bila je TE „Pljevlja“ koja nam je i u najtežim momentima, kada se postavljalo i pitanje uvođenja redukcija u snabdijevanju električnom energijom, ulivala samopozdanje. Menadžment i radnici u termoelektrani zaista zaslužuju priznanje, jer su uspjeli da, i bez redovnog zimskog remonta opreme i postrojenja, ostvare godišnji proizvodni plan i petnaestak dana prije isteka godine. Sa druge strane dobra proizvodnja termoelektrane potvrdila je punu opravdanost investicionih ulaganja u taj objekat koji, podsjetiću, sada proizvodi 1400 GWh električne energije godišnje. Svakako da pohvale zaslužuju i zaposleni u hidroenergetskim objektima koji nijesu krivi što im ekstremno loše hidrološke prilike nijesu dozvolile da iskoriste, gotovo, stopostotnu pouzdanost „Peruće“ i „Pive“. Prostora za dodatne analize ima, ali ono što je sigurno rezultati koje smo ostvarili ove godine ne treba da nas demorališu u namjeri da nastavimo sa investicijama u naše energetske objekte kako bi povećali njihov vijek trajanja i proizvodne mogućnosti.

U najavi je priličan broj investicija u energetskom sektoru. Što se naše kompanije tiče, kraj 2011. prolazi u znaku početka implementacije Projekta unapređenja sistema mjerenja električne energije.

Poznato vam je da smo zahvaljujući povoljnom kreditnom aranžmanu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj obezbijedili najveći dio novca za modernizaciju sistema mjerenja električne energije. Radi se o strateškom i kapitalno važnom projektu koji će doprinijeti značajnom smanjenju gubitaka na mreži, subjektivne greške svesti na minimum i, u konačnom, uticati na povećanje efikasnosti operatora distributivnog sistema. Sa druge strane, time se stvaraju tehnički preduslovi za liberalizaciju tržišta, odnosno dolazak većeg broja snabdjevača na crnogorsko tržište. To je, takodje, i važan iskorak ka standardima i ciljevima u oblasti energetske efikasnosti koji će omogućiti praćenje evropskih trendova u implementaciji tzv. „pametnih mreža“, svakako, nakon određenih dodatnih investicionih ulaganja u narednom periodu. I da budem jasan, sve ovo nijesu benefiti samo za kompaniju, nego i za potrošače koji će, pored ostalih brojnih prednosti, 2015. godine dobiti priliku i da biraju snabdjevača električne energije.

Izabrali smo savjetnika i pripremljena je Strategija spajanja i Elaborat o finansijskoj analizi i sada je na glavnim akcionarima u Rudniku Uglja i EPCG da odluče o modelu dinamici spajanja.

Ozbiljno se razmišlja i o prevođenju viška vode Zete u Krupac i Slano. Kako vi vidite taj projekat?

Što se projekta prevođenja viška vode Zete u jezera Krupac i Slano tiče, moram reći da se radi o izuzetno interesantnom projektu koji će povećati proizvodne mogućnosti „Peruće“ u vrijeme visokog vodostaja. Projekat doživljavamo kao jedan od investicionih prioriteta, tim prije što je jako isplativ s obzirom da analize govore da bi se investiranih oko 14 miliona eura, uz pretpostavku godišnjeg povećanja proizvodnje za 127 miliona kWh, moglo vratiti za samo dvije godine. Pored energetske efekata ovdje ne treba zaboraviti ni određene koristi za stanovništvo uz obale gornjeg toka Zete, jer bi se realizacijom ovog projekta u najvećoj mjeri smanjila šteta koju pričinjavaju nabujale vode na tom području u što smo se mogli uvjeriti krajem 2009. i 2010. godine.

Godina za zaboravi analize: Srđan Kovačević

Ono što je takođe aktuelno jeste spajanje Rudnika Uglja sa TE „Pljevlja“. Taj posao ušao je u završnu fazu.

Moram reći da je udruživanje kapaciteta Rudnika Uglja i TE „Pljevlja“ veoma važno sa aspekta ostvarivanja energetske ciljeva Crne Gore definisanih Strategi-

jom razvoja energetike do 2025.godine. U prvom redu to je izuzetno važan korak ka stvaranju neophodnih preduslova za izgradnju drugog bloka u Pljevljima. Sa druge strane za kontinuiran rad termoelektrane potrebna je sigurna isporuka dovoljnih količina uglja, a mnogi će se sjetiti da se prije samo nekoliko godi-

na TE „Pljevlja“, upravo zbog nedostatka uglja, suočavala sa ozbiljnim teškoćama u radu. Generalno, to je uslov za punu optimizaciju rada dvaju sistema. Uostalom u regionu, pa i šire imamo situaciju da su rudnik i termoelektrana većinom povezani sistemi, što takođe ide u prilog realizacije ovog projekta. Inače, ne treba zaboraviti da će i građani Pljevalja najdirektnije osjetiti benefite od spajanja energetske kapaciteta u njihovoj opštini, jer će se izgradnjom drugog termo bloka stvoriti neophodni preduslovi i za toplifikaciju grada.

Imajući u vidu sve ove činjenice, u ovoj godini smo, zaista, jako puno i naporno radili na stvaranju pretpostavki za iznalaženje najoptimalnijeg rješenja. U tom smislu izabrali smo savjetnika – konzorcijum koji čine Zagrebačka banka, članica Unikredit grupe, advokatska kancelarija Moravčević-Vojnović i partneri OAP i KPMG, koji je uradio Strategiju spajanja i Elaborat o finansijskoj analizi spajanja i sada je na akcionarima u Rudniku Uglja i EPCG da odluče o modelu i dinamici spajanja. Lično mislim da je sasvim realno očekivati da tokom 2012.godine dođe do realizacije projekta.

Mitar Vučković

Srećne
Novogodišnje
i Božićne praznike
želi vam

www.epcg.com

SPECIJALNI PROJEKAT NAPLATE

NEDODIRLJIVIH NEMA

Ivana Radulović Gatolin: Svaki povećani procenat naplate veliki je uspjeh, a prethodi mu naporan rad na podizanju svijesti jednog broja građana koji nikako da shvate da je struja roba kao i svaka druga.

Bolja komunikacija sa kupcima: Ivana Radulović-Gatolin

Odlučna u namjeri da naplatu električne energije u potpunosti uvede u redovne tokove EPCG od sredine jula ove godine sprovodi specijalnu akciju naplate dugovanja domaćinstava koja podrazumijeva da dvočlane ekipe naše kompanije u direktnom kontaktu sa neplatišama nude mogućnost potpisivanja Protokola za izmirenje dugovanja u više mjesečnih rata, a ukoliko dogovor izostane, primjenjuje se krajnja mjera isključenja sa mreže. Poslovanje Elektroprivrede najviše opterećuju upravo dugovanja domaćinstava, koja iznose 119 miliona eura, dok je prosječan dug po mjernom mjestu 360 eura. Potrošači nikako da shvate da ih obaveze plaćanja računa za struju niko ne može osloboditi, te da upornim izbjegavanjem da plate potrošene kilovat sate ugrožavaju kvalitet i stabilnost snabdijevanja ostalih kupaca kojima Elektroprivreda želi da pruži najbolju uslugu. Da bi u tome uspjela, nije dovoljno da isporučenu energiju fakturiše, nego da je i naplati. To je posebno važno ako se zna da Crna Gora uvozi struju za potrošače koju plaća odmah, u skladu sa ugovorima o kupovini.

Specijalni projekat naplate, koji se trenutno sprovodi u EPCG, prema riječima vođe Projekta **Ivane Radulović - Gatolin**, podrazumijeva tri faze.

Prva faza trajala je do 31. oktobra, a odnosila se na distributivne potrošače iz Podgorice koji nisu plaćali račune duže od dvije godine, kao i potrošače iz Nikšića koji nisu poštovali Protokol o izmirenju duga iako su ga prethodno potpisali.

-To što se potrošačima omogućava da dug plate u ratama je isključivo dobra volja menadžmenta Elektroprivrede, a ne zakonska obaveza naše kompanije. Nijesmo tek sada krenuli u ovu akciju, već se ona kontinuirano neselektivno sprovodi. To što ima kupaca sa visokim iznosom duga ne znači da su povlašćeni, već da su odbijali da plate, nijesu se odazivali na upozorenja i samovoljno su se ponovo priključivali, kršeći zakone ove države. Pošto nedodirljivih nema, svi ti potrošači su utuženi, njihov dug je aktivan i biće naplaćen, jer sada imamo dobru saradnju sa sudskom i izvršnom vlašću u Crnoj Gori – objašnjava Ivana Gatolin.

To što se potrošačima omogućava da dug plate u ratama je isključivo dobra volja menadžmenta Elektroprivrede, a ne zakonska obaveza naše kompanije. Nijesmo tek sada krenuli u ovu akciju, već se ona kontinuirano neselektivno sprovodi. To što ima kupaca sa visokim iznosom duga ne znači da su povlašćeni, već da su odbijali da plate, nijesu se odazivali na upozorenja i samovoljno su se ponovo priključivali, kršeći zakone ove države

Gatolin naglašava da je rezultat rada 15 dvočlanih ekipa iz I faze Projekta 2.600 potrošača koji su prihvatili uslove Elektroprivrede i konačno počeli da plaćaju svoje račune. Na taj način uvedeno je u tokove naplate oko 800 građana koji nikada nije-

su plaćali struju niti pak pokazali namjeru da počnu da ispunjavaju tu svoju obaveznu.

-Isvi drugi dužnici treba da prihvate ponudu Elektroprivrede i iskoriste mogućnost plaćanja u više rata, jer će na taj način izbjeći nagomilavanje duga koji, na kraju, moraju platiti, ali i neugodnosti i dodatne troškove zbog isključenja sa mreže koja će i u narednom periodu biti još intenzivnija - poručuje Ivana Radulović-Gatolin.

Prema njenim riječima, privodi se kraju realizacija i II faze Projekta kojom su, pored kategorije kupaca iz I faze, obuhvaćeni i kupci iz Herceg Novog, Budve, Bara, Bijelog Polja i Berana. Angažovano je dodatnih 25 ekipa koje će svoje aktivnosti završiti do 31. decembra. Nakon pet nedjelja od početka II faze riješen je dug 2.800 potrošača.

Radulović Gatolin podvlači da EPCG neće stati na ovome, jer slijedi i III faza koja će se odnositi na sve neplatiše u Crnoj Gori iz kategorije domaćinstava, a paralelno sa aktivnostima ekipa angažovanih na implementaciji ovog specijalnog projekta, redovne ekipe EPCG vršiće isključenja komercijalnih potrošača.

-Svaki povećani procenat naplate veliki je uspjeh, a prethodi mu naporan rad u pravcu dopiranja do svijesti određenog broja građana koji teško shvataju činjenicu da je struja roba kao svaka druga- kaže vodja Specijalnog projekta naplate.

Da je u pitanju čvrsta namjera Elektroprivrede da zaštiti svoje interese, kao i interese društva i urednih platiša kojima želi da obezbijedi kvalitetno i pouzdano snabdijevanje električnom energijom, potvrđuje i to što realizaciju Projekta kontroliše najviši nivo menadžmenta EPCG.

- U realizaciju ovog važnog projekta uključeni su svi zaposleni u Snabdijevanju, ali i Elektrodistribuciji, na čelu sa zamjenikom vođe Projekta za tehnička pitanja, **Vladimirom Ivanovićem**. To je predušlov za uspjeh projekta, jer se samo zajedničkim i koordiniranim radom i usklađenim aktivnostima mogu postići dobri rezultati - ističe Radulović-Gatolin.

Gatolin podsjeća da isključenje sa mreže nije jedini instrument, već je suština u tome da se uspostavi kontakt sa tim potrošačima i da se oni ubijede da plate svoja dugovanja, pa ako nema rezultata, pristupa se toj krajnjoj mjeri. Treba reći da je rezultat ovakvog pristupa problemu to što je oko 75 odsto potrošača koji su uvedeni u tokove plaćanja dug izmirilo bez isključenja. Uspjelo se u tome da se kontakt i komunikacija sa kupcima podigne na viši nivo - konstatuje na kraju, Ivana Radulović-Gatolin.

B. Mitrović

PROJEKAT UNAPREĐENJA SISTEMA MJERENJA

PREKRETNICA U RAZVOJU DISTRIBUTIVNOG SISTEMA

Projekat unapređenja sistema mjerenja u distribuciji kroz ugradnju multifunkcionalnih brojila počeo je 15. decembra u Podgorici. Do kraja ove godine biće ugrađeno oko 1.000 brojila u Podgorici. U sljedeće tri godine dobiće ih još 175 hiljada potrošača. Ukupna procijenjena vrijednost projekta je 43,5 miliona eura, od čega je kredit u iznosu od 35 miliona eura obezbijeden od Evropske banke za obnovu i razvoj, dok će preostalih 8,5 miliona uložiti Elektroprivreda Crne Gore. Sredinom decembra, povodom početka tog značajnog projekta, izašao je specijalni dodatak našeg lista.

Sa konferencije za štampu

Direktor Projekta mr Velimir Strugar ZA VIŠE MOGUĆNOSTI

Direktor Projekta **mr Velimir Strugar** kazao je na konferenciji za novinare da je osnovni cilj unapređenje sistema mjerenja u distribuciji el. energije.

- Sam zakon nam nameće poboljšanje i što efikasnije snabdijevanje naših potrošača. Brojilo će omogućiti detaljniji i precizniji uvid u stanje potrošnje u svakom trenutku. Na starom brojilu bilo je moguće vidjeti samo kumulativnu registraciju utrošene el. energije, dok novo multifunkcionalno brojilo registruje potrošnju u unaprijed definisanom tačno određenom vremenskom intervalu - kazao je Strugar.

Strugar je naveo da će svi učesnici na tržištu el. energije imati brojne koristi od ugradnje novih brojila. Prednosti sa aspekta potrošača su što će, u svakom trenutku, znati koliko energije troši, imaće i podatke o cijeni struje u različitim periodima dana, pa će moći da prilagođava svoju potrošnju i da štedi.

-Potrošač može da uporedi svoju fakturu potpuno sa stanjem na displeju koje mora u potpunosti da odgovara. Brojila su daljinskom komandom povezana sa centralom, što znači da se električna energija više neće očitavati po kućama. A po ispunjenju drugih neophodnih tehničkih uslova, biće mu dostupne i druge usluge koje nudi ova napredna tehnologija, kao što su blagovremeno obavještanje o planiranim prekidima snabdijevanja, mogućnost davanja upustava o energetske efikasnosti itd - kazao je Strugar.

Od pametnih brojila koristi će imati i EPCG kroz mogućnost indikacije neovlašćenog pristupa brojilu, smanjenje komercijalnih i tehničkih gubitaka, smanjenje troškova očitavanja, nadzor parametara distributivne mreže.

Povodom početka implementacije Projekta u Podgorici je, sredinom decembra organizovana Konferencija za štampu, koja je izazvala veliko interesovanje crnogorskih medija.

Sistem eliminiše apsolutno svaku subjektivnu grešku u dijelu očitavanja i fakturisanja el. energije. Naši radnici neće morati lično da dolaze kako bi očitali stanje na brojilu, već će se mjesečna potrošnja struje očitavati praktično iz kancelarije. Isto tako, ovo je dobra baza za uvođenje drugih usluga koje nudi ova napredna tehnologija.

Izvršni direktor EPCG **Enriko Malerba** kazao je da je Projekat unapređenja sistema mjerenja od strateškog značaja za Elektroprivredu, jer će sve prednosti uvođenja tog tehnološki modernog koncepta, počev od poboljšanja nivoa usluga za potrošače pa do smanjenja gubitaka na mreži, označiti prekretnicu u distributivnom sistemu. Treba se pripremiti za otvaranje tržišta el. energije da bi EPCG bila dobar izbor, a ne obaveza. - Oko 340 hiljada postojećih brojila u Crnoj Gori u prosjeku su starija od 10 godina i ne odgovaraju novom modernizovanom sistemu. Pomoću novih brojila

možemo odmah dobiti informaciju o potrošnji tokom dana i uvijek je možemo kontrolisati. Cijena struje je, naravno, drugačija u određenim periodima dana, a preko novog sistema dajemo porodici mogućnost da sama čita i kontroliše svoju potrošnju i da otkrije koji je najpovoljniji način potrošnje i u kojim periodima dana - istakao je Malerba.

Ovaj sistem, prema riječima Malerbe, eliminiše apsolutno svaku subjektivnu grešku u dijelu očitavanja i fakturisanja el. energije.

-Naši radnici neće morati lično da dolaze kako bi očitali stanje na brojilu, već će se mjesečna potrošnja struje očitavati praktično iz kancelarije. Isto tako, ovo je dobra baza za uvođenje drugih usluga koje nudi ova napredna tehnologija.

Prednosti od uvođenja jednog ovakvog sistema imaće EPCG, ali i potrošači. Veliki problem Elektroprivrede je naplata potrošene struje koja je opšte društveno dobro. Isto tako i gubici el. energije koji iznose oko 18 odsto. Smanjen-

Brojne koristi od ugradnje novih brojila:
mr Velimir Strugar

Detaljsa ugradnje prvih novih brojila

je gubitaka za jedan procenat značice uštedu od dva miliona eura. Stoga će implementacija ovog projekta promijeniti dosadašnji pristup potrošnji el. energije.

Prednosti od uvođenja jednog ovakvog sistema imaće EPCG, ali i potrošači

- Ovakav sistem mjerenja bio nam je neophodan da bismo počeli funkcionisati na nov i moderan način i postali efikasna kompanija. Zato svaki pojedinac u Crnoj Gori treba da da svoj doprinos da bi se ovaj projekat uspješno realizovao - zaključio je izvršni direktor.

- U Crnoj Gori još ima prostora za uštedu i efikasnost, posebno imajući u vidu gubitke u energetskom sektoru od 18 odsto. Može se mnogo uraditi u sferi gubitaka i naravno, mnogo dobiti. Svaka investicija ima svoju cijenu, ali i velike koristi. U Crnoj Gori ima mnogo prostora i za nove projekte, jer je ovaj zemlji potreban efikasan elektro energetski sistem i u tom smislu je prosto neophodna modernizacija distributivne mreže - kazao je izvršni direktor EPCG.

Na novinarsko pitanje da li će kupci kroz cijenu struje plaćati troškove kreditnog zaduženja Malerba je odgovorio:

- Korisnicima se nova brojila neće naplaćivati. Investicija od 43 miliona neće imati veze sa računima potrošača. Trošak zamjene starih brojila nadomjestiti će se smanjenjem gubitaka na mreži, koji dostižu i do 18 odsto, tako da će ovaj projekat sam sebe isplatiti. Na potrošače neće biti stavljen ni ovaj ni bilo koji drugi trošak. Sigurno će biti otpora neredovnih platiša, ali očekujemo i pozitivan odgovor onog dijela stanovništva koje shvata vrijednost struje. U Crnoj Gori je bila situacija da su pojedina domaćinstva smatrala da nijesu u obavezi da plaćaju struju, odnosno da je EPCG obavezna da im je isporučuje, plaćali je oni ili ne. Danas je situacija drugačija iz više razloga, a najbitni je da EPCG nije više isključivo državna kompanija.

Šef kancelarije EBRD-a za Crnu Goru **Đulio Moreno**, rekao je da je Crna Gora zemlja sa velikom potrošnjom

električne energije, zbog čega je prioritet banke da finansira projekte koji imaju uticaj na potrošnju i koji podržavaju razvoj održive energije.

-EBRD će raditi sa Vladom da bismo prepoznali nove investicije i ispoštovali evropske standarde. Projekat ugradnje novih brojila ima za cilj da smanji gubitke i poveća uspješnost naplate i obračuna na računima za struju. Ovaj projekat važan je i zbog toga što ima edukativan karakter za klijente.

Budućnost Crne Gore je da postane energetsko čvorište, uključujući regionalnu proizvodnju i iskoristi mogućnost da izvozi el. energiju. Instalacija savremenih brojila ojačaće energetski sektor i poboljšati nivo usluga Elektroprivrede sa kojom je, kad je u pitanju ovaj za Crnu Goru, EPCG i potrošače, veoma važan projekat, ostvarena izuzetno dobra saradnja - naglasio je Moreno.

R.E.

Radomir Kovačević,
direktor firme Mezon

SPREMNI SMO DA POSAO KVALITETNO I UROKU ZAVRŠIMO

Firma Mezon iz Danilovgrada dobila je povjerenje EPCG da izvede radove na zamjeni starih i ugradnji savremenih brojila el. energije.

Tim povodom direktor te kompanije **Radomir Kovačević** kazao je da im ovaj projekat mnogo znači, ali da je on ipak najvažniji za distributivni sistem EPCG i za potrošače el. energije.

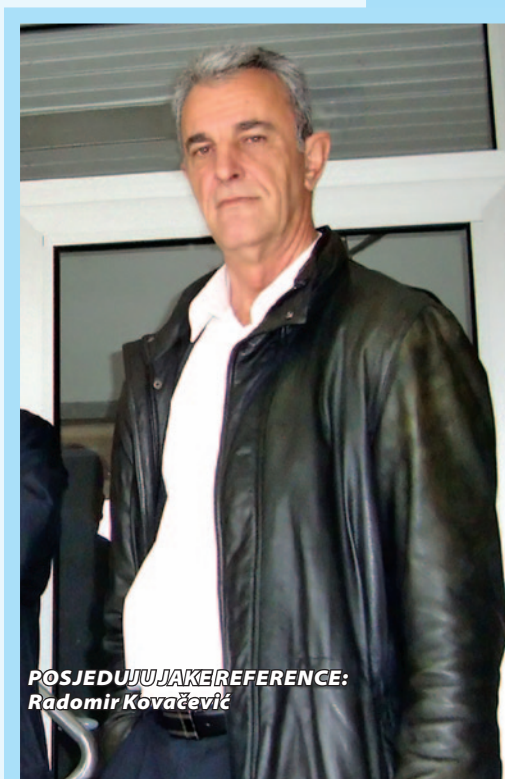
- Ovo je prvi veći projekat uvođenja daljinskog očitavanja na prostoru Balkana i njegove benefite će, direktno ili indirektno, osjetiti svi potrošači el. energije u Crnoj Gori, a Distribucija će dobiti najsavremeniji sistem za kontrolu i upravljanje potrošnjom - kazao je Kovačević.

Kovačević je obećao da će Mezon, koji je opremljen za izvođenje svih elektro poslova u infrastrukturi, a do sada je realizovao slične projekte manjeg obima, i ovaj posao uz podršku partnera uspješno i u roku završiti. Imaju osposobljen i iskusan kadar, elektroradionicu, skladišni prostor, neophodnu mehanizaciju...

- Dosadašnje reference bile su naša preporuka da nam konzorcijski partneri povjere ulogu nosioca Ugovora u ovom projektu koji treba da se realizuje za tri godine. To još više obavezuje da se dobro opremimo, kadrovski osposobimo i organizujemo po svim standardima, kako bi i ubuduće mogli učestvovati u sličnim projektima. Zbog obima i razuđenosti predstojećeg posla planiramo da angažujemo i podizvođače i to samo iz Crne Gore. Trenutno su u toku pripremni radovi i obuka, a u konzultacijama ED Podgorica već su počeli i radovi na zamjeni brojila - kazao je Kovačević.

Direktor Mezona je podsjetio da su partneri danilovgradske firme u ovom poslu njemačka kompanija Regiocom koja ima ogromno iskustvo u realizaciji ovakvih i sličnih projekata u distributivnim mrežama Njemačke, Bugarske, Rumunije, Slovačke i Mađarske i poljska kompanija SaksPol čiji mjerno razvodni ormari od presovanog poliestera imaju prođu u skoro svim državama Evrope.

- Ovaj razvojni projekat Elektroprivrede, kao prvi korak u primjeni pametnih mreža u distributivnom sistemu, označiće početak budućnosti u ovoj oblasti. Ugradnjom modernih multifunkcionalnih brojila nove pogodnosti dobiće i proizvođači i kupci el. Energije, a dobra priprema, renomirani isporučioći opreme i spremni i iskusni izvođači radova garancija su kvaliteta i uspjeha projekta - zaključio je Radomir Kovačević.

POSJEDUJUJAKEREFERENCE:
Radomir Kovačević

RADNICI ELEKTROPRIVREDE O PROJEKTU

Sa prezentacija Projekta namijenjenih zaposlenima naše kompanije prenosimo neke od utisaka:

Brano Milošević, ED Podgorica

Izuzetno mi je drago što EPCG nastoji da prati tehnološke novitete i razvoje u oblasti mjerenja el. energije. Smatram da je ovo značajan iskorak koji će sigurno značiti prekretnicu u radu Distribucije.

Uvjeren sam da je važan dio implementacije ovog projekta i preduslov za njegov uspjeh prava i tačna informacija o njemu koja se interpretira na jednostavan i prihvatljiv način. Ovakav proces planiranog sticanja znanja i pružanja aktualne informacije vrlo je efikasan, što u potpunosti opravdava njegovu organizaciju i ujedno nas podsjeća koliko pažnju treba posvetiti i propagandi ovog projekta koji je koristan za svakog.

Mira Radunović (Direkcija)

Sjajna zamisao. Oduševljena sam prezentacijom koja nam je na vrlo profesionalan i prijemčljiv način približila ideju pametnih brojila, njihovu namjenu i funkcionisanje. Inače sam pristalica uvođenja novih tehnologija koje, po prirodi stvari, znače napredak, racionalnost i olakšice u poslu.

Miloš Damjanović, ED Podgorica

Mislim da je uvođenje novih tehnologija u mjerenje el. energije veoma dobro i da smo, na neki način, počeli hvatati korak sa Evropom. Vrijeme je da počnemo mijenjati neke naše životne navike i prilike. Gubici se moraju svoditi u realne okvire, dosta je bilo krađe struje. Zamjena starih uređaja savremenim dobar je način da se tome konačno stane na put. To će EPCG donijeti mnoge uštede.

Isto tako, ovakav način edukacije o nečemu što je vrlo važno i za EPCG i za njene kupce, na neki način podiže nivo kompetentnosti zaposlenih i proširuje opseg njihovog posla. Ovdje je jasno da se radi o organizovanom pristupanju implementaciji projekta daljinskog očitavanja potrošnje koje će, nesporno, povećati nivo usluge kupcima el. energije. Ko god se sjetio ovoga, učinio je pravu stvar za ovaj izuzetno značajni projekat.

Jadranka Fužuk, FC Snabdijevanje

Distribucija mora imati kvalitetno mjerenje da bi podaci o potrošnji el. energije i računi krajnjih kupaca bili što precizniji. Tako dolazi do smanjenja gubitaka i bolje naplate potraživanja. Smatram da će kroz nova brojila potrošač shvatiti da je el. energija nešto što treba čuvati jer je ima sve manje. Mora se dostići kultura potrošnje i plaćanja struje, a ovaj projekat upravo tome utire put. Ako je brojilo vlasništvo Distribucije, zašto bi bilo zaključano u objektu potrošača umjesto da je dostupno u svakom trenutku?

Najiskrenije sam oduševljena i načinom na koji nas Kompanija upoznaje sa novitetima i novim trendovima u mjerenju el. energije. Ovo je jednostavan i funkcionalan način edukacije. Možda kao radnik EPCG dođem u situaciju da me neko pita kakva se to nova brojila ugrađuju, pa ću nakon ove prezentacije i ja moći o tome nešto da im kažem.

Rosanda Perutović (Direkcija)

Mislim da je svako od okupljenih radnika mogao, na osnovu ovih izlaganja, da shvati ulogu novih brojila i njihove prednosti u odnosu na stara. Bila sam zainteresovana za ovo predavanje ne samo kao zaposleni u EPCG, već i kao potrošač.

Vedran Turović- Snabdijevanje Podgorica

Uvjeren sam da su prevaziđena brojila jedan od razloga što se svake godine uvećava dug neplatiša prema EPCG. Očigledno je da su članovi Tima veoma dobro razmotrili čitavu materiju, ušli u projekat koji sigurno ima budućnost i koji će pomoći da Elektroprivreda kad proda el. energiju može i da je naplati. Očekujem da će ovo biti zamah i da je opredjeljenje Elektroprivrede da u narednim godinama kupci svih kategorija potrošnje budu obuhvaćeni projektom ugradnje ovih, kako ih zovu, pametnih brojila, da bi se postiglo valjano nadgledanje i upravljanje sistemom.

Na jednom mjestu smo se detaljno upoznali sa ovim novitetom u sistemu mjerenja, što je mnogo bolje nego da nam neko prenosi o čemu se radi. Dvosmjerna komunikacija uliva povjerenje, tako da je prezentacija dobar način za predstavljanje ovakvih projekata. Radnici ovdje mogu da vide i neke svoje buduće poslove kojima će se baviti.

Sonja Mijanović (Direkcija)

U potpunosti smo se informisali o pametnim brojilima, sa dovoljnom dozom stručnosti, a opet i popularno kako bi bilo blisko i nama koji nijesmo tehnička lica. Čestitam na dobro obavljenom poslu.

*Sa prezentacije u podgoričkom KIC
„Budo Tomović“*

Novinari o edukativnom seminaru posvećenom novim brojilima DETALJNO I "NA NIVOU"

Povodom početka implementacije Projekta ugradnje multifunkcionalnih brojila za daljinsko očitvanje potrošnje EPCG je organizovala edukativni seminar za novinare crnogorskih štampanih i elektronskih medija. Na seminaru u kolašinskom hotelu Lipka predavanja su održali članovi projektnog tima. O svojim utiscima sa seminara kolege iz crnogorskih medija kažu:

Jelena Belada - Agencija MINA: Radionica je bila izuzetno korisna za novinare i ovo je dobar potez EPCG. Predavanja su bila „na nivou“ i prilično detaljna, a bilo je vremena i za pitanja novinara.

Željka Vučinić - ND Vijesti: Lijepo je bilo. Puno sam naučila. Projekat je zaista odličan.

Jelena Veljović - DN DAN: Na seminaru sam puno naučila o novim brojilima i bilo je korisno. Druženje je takođe bilo lijepo.

Detaljsa seminara u Kolašinu

Zdravka Janičić - Radio Crna Gora: U jednoj riječi – odlično. Predavanja su bila edukativna, ali je najviše utiska na mene ostavila mala HE Mušovića Rijeka, gdje 8 zaposlenih obavlja sve neophodne poslove.

Mladen Medenica - Dnevne Novine: Odličan potez, sve pohvale za organizatore ovog skupa. EPCG nam je pomogla da se upoznamo, učimo i družimo.

Mira Milović - Pobjeda: Bilo mi je sjajno uspela sam i da se odmorim i da, kroz odlične prezentacije, shvatim važnost ovog projekta za sve nas i za EPCG.

Novak Uskoković - Dnevne novine: Revolucionarni projekat uvođenja novih brojila ste mudro predstavili prvo novinarima, koji sutra treba da pišu o tome i da edukuju javnost. Naročito bih pohvalio predavalje Velimira Strugara – direktora projekta.

EPCG na svečanosti povodom Dana EFT-a dobila plaketu Doprinos osnivanju i razvoju

Elektroprivreda Crne Gore, odavno prepoznata kao društveno odgovorna kompanija koja godinama udovoljava velikom broju zahtjeva zajednice, uvijek se trudeći da pravilnim izborom pomogne gdje je najpotrebnije, dobila je još jedno priznanje.

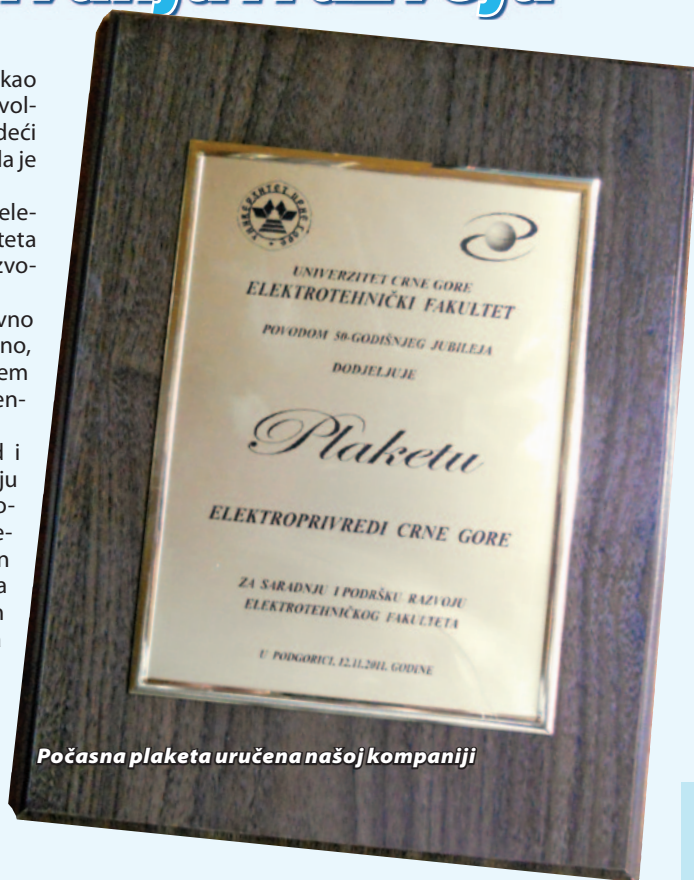
Na svečanosti povodom obilježavanja 50 godina studija elektrotehnike u Crnoj Gori i Dana Elektrotehničkog fakulteta uručena joj je počasna plaketa za doprinos osnivanju i razvoju ETF-a.

Između naše kompanije i ove obrazovne ustanove je davno uspostavljena saradnja da bi se na širokom planu, svestrano, analitički i promišljeno radilo u obostranom interesu, s ciljem da se optimalno iskoristi naš crnogorski stručni i naučni potencijal i tehničko-materijalna osnova.

EPCG je kompanija koja forsira efikasan i racionalan rad i dovođenje stručnosti u prvi plan, otvorena je prema znanju i sposobnostima, tako da su velike mogućnosti za stručno-tehničku saradnju sa ETF-om. Priličan broj diplomiranih elektro inženjera, koje je do sada dao ovaj fakultet, angažovan je u Elektroprivredi. Veoma je važno i pitanje usavršavanja visokostručnih kadrova i organizovanje postdiplomskih studija na kojima treba da se izučavaju i teme od značaja za EPCG, s obzirom na velike zahtjeve i izazove novih tehnologija i uopšte organizovanja privrede i društva. Svaka velika firma prati znanje jer je to najveći resurs.

B.M.

Počasna plaketa uručena našoj kompaniji

Ranko Radulović, direktor FC Distribucija

KONTINUIRANIM ULAGANJIMA DO BOLJEG KVALITETA

FC Distribucija je u proteklih nekoliko godina uložila znatna sredstva u razvoj i rekonstrukciju objekata, što treba da obezbijedi bolji kvalitet poslovanja i pomogne u nastojanju da se održi visoko mjesto među srodnim poslovnim sistemima u regionu.

Kakvo je stanje distributivne mreže u ovom trenutku, odnosno kakva je pogonska spremnost distributivnih objekata uoči zimske sezone?

Od jula 2011. godine raspisano je oko 70 tendera u vrijednosti preko 20 miliona eura. Zahvaljujući velikom radu i zalaganju radnika zaposlenih na poslovima održavanja, uspjeli smo da prije zime odradimo preventivna održavanja i saniranje slabih mjesta na gotovo svim objektima 35 kV, ali i na 10 kV INN mrežama. Na 35 kV vodovima je ugrađeno oko 15.000 izolatora, opravljeni su svi strujni mostovi, snimljena sva stubna mjesta i unesena u GIS. U pogonu Elektrogranje, koja je ove godine oborila sve rekorde, je obrađeno preko 200 tona konstrukcije, svih tipova konzola i NN i 10 kV stubova. Proizvedeno je i ugrađeno preko 60 čelično-rešetkastih stubova 35 kV, na hiljade komada armirano-betonskih nogara i armirano-betonskih stubova i sve to ugrađeno kroz poslove održavanja. Da nije bilo teškoća u rješavanju imovinsko-pravnih pitanja završilo bi se mnogo više posla.

Ekipe za održavanje TS 35/10 kV su, takođe, odradile ogroman posao na pripremama postrojenja i zamjenama i

podešavanju zaštita. Dakle, možemo reći da relativno spremni dočekujemo zimsku sezonu.

Gdje je napravljen najveći pomak u prethodnom periodu?

Generalno gledano, čini se svuda. Sigurno je da je najviše urađeno na planu unapređenja mjerenja potrošnje i implementacije sistema AMM.

Pored ovoga, treba pomenuti završetak radova na izgradnji TS 110/10 kV "Podgorica 5" sa pripadajućim 10 kV kablovima. Sama trafostanica će biti završena do kraja godine, a nadam se da ćemo do tada dobiti i odobrenje za polaganje 10 kV kablova iz ove TS.

Distribucija je, inače, pokrenula izgradnju većeg broja objekata. Uradili smo dokumentaciju, dobili odobrenja za građenje, raspisali tendere, ali zbog procedure, definisane Zakonom o javnim nabavkama, mnogi projekti su zaustavljeni, mada su neki od njih krenuli u realizaciju. To su TS 35/10 kV "Baošići" (Herceg Novi) i TS 35/10 kV "Škaljari" (Kotor) za koje je oprema nabavljena iz tzv. "francuskog" kredita. Pri kraju su tenderi za izgradnju TS 35/10 kV "Danilovgrad" i TS 35/10 kV "Kolašin", a raspisani su i tenderi za TS 35/10 kV "Rozino" i TS 35/10 kV "Petrovac" (Budva), koje su veoma važne pripremu naredne turističke sezone.

Takođe je u toku tender za rekonstrukciju 10 kV postrojenja u TS 110/10 kV "Podgorica-4", što je izuzetno značajno s obzirom da se radi o objektu koji treba da podrži dalji razvoj glavnog grada.

Osim ovih kapitalnih distributivnih objekata, prije nekoliko mjeseci otpočele su aktivnosti na veoma važnom projektu sa aspekta upravljanja distributivnim sistemom SCADA (System Control And Data Acquisition, Sistem za upravljanje i prikupljanje podataka), koji će se implementirati zajedno sa strateškim partnerom A2A i njihovim poslovnim partnerom e-Utile iz Italije.

Revidovani su projekti uzemljenja neutralne tačke 35 kV

mreže u Nikšiću, što je bio uslov za pokretanje procedure realizacije, a time i priključenja TS 35/10 kV "Bistrica" i TS 35/10 kV "Trebjesa" itd.

Napravljen je pomak i što se tiče pravnog okvira u poslovanju FC Distribucija. Naime, nedavno smo, nakon nekoliko sastanaka sa predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva ekonomije, usaglasili procedure izdavanja saglasnosti na priključenje, koje će omogućiti brže i jednostavnije pribavljanje odobrenja za građenje u cilju razbijanja biznis barijera.

Radi se o ogromnom ulozenom radu i zbog toga moram da se zahvalim svim mojim kolegama iz FC Distribucija, ali i menadžmentu EPCG na svestranoj pomoći i podršci.

Koji je obim razvoja predviđen za narednu godinu?

Kada bismo završili sve one objekte koje smo planirali za ovu godinu, uz TS 35/10 kV "Ulcinj", TS 35/10 kV "Popovići" (Bar), TS 35/10 kV "Vranjina" i rekonstrukciju postrojenja 10 kV u TS 110/10 kV "Podgorica-3", uradili bismo zaista veliki posao. Samo navedeni objekti, sa onim kapitalnim koje smo prethodno pomenuli, procijenjeni su na oko 12 miliona eura. Planirana ulaganja, prema Strategiji razvoja distributivne mreže do 2025. godine, iznose 490 miliona eura, odnosno prosječno oko 25 miliona godišnje. Plan je ambiciozan, ali ostvarljiv.

Izvjesno je da će u 2012. godini projekat unapređenja sistema mjerenja biti jedan od prioriteta. Šta to znači za Distribuciju?

Siguran sam da je zaposlenima, ali i široj javnosti Crne Gore poznat Projekat unapređenja sistema mjerenja u FC Distribucija. O njemu je održan niz prezentacija, a više puta je i prikazan preko sredstava javnog informisanja. Ovo je, sigurno, najvažniji projekat koji će se implementirati u FC Distribucija, kako sa aspekta vrijednosti, tako i sa aspekta ukupnog značaja za naš sistem. Projekat je izuzetno važan i za naše potrošače koji će i sada, a posebno nakon otvaranja tržišta električne energije 2015. g. dobiti jedan kvalitetniji servis sa aspekta napajanja, održavanja i ukupnog servisiranja. Zahvaljujući velikim naporima svih radnika koji su bili uključeni u ovaj projekat, našim stranim konsultantima CESI- Italija, poslovnim i stateškim partnerima (e-Utile i A2A) i naravno Evropskoj banci za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), mi smo u veoma kratkom roku uspjeli da završimo čitav posao oko raspisivanja i sprovođenja

Ranko Radulović

tendera, kako za nabavku brojila nove generacije, prateće softverske i hardverske opreme, tako i same implementacije brojila na terenu. Sam sistem je od jednog poznatog i već primijenjenog sistema AMR (Automatic meter reading) u okruženju, prerastao u jedan, znatno bolji i napredniji sistem AMM (Automatic meter managing). Najkraće, radi se o sistemu koji omogućava tzv. daljinsko i on-line praćenje svih parametara koji se mjere kod naših potrošača, ali i niz drugih prednosti, kako za nas, tako i za njih. Sama implementacija, sa aspekta broja naprednih brojila i AMM sistema, stavlja nas u poziciju lidera u regionu. S obzirom da su sve pripreme protekle na najbolji način i da je ugradnja počela 15. decembra, očekujemo da će se do kraja godine u sistem ugraditi najmanje 1000 brojila. U naredne tri godine predstoji ugradnja (izmiještanje i zamjena) oko 175 000 brojila. Nastojaćemo da i ovaj posao odradimo prije roka.

Bitna specifičnost područja Crne Gore je mnogo kupaca sa malom potrošnjom el. energije, a Distribuciju opterećuju i stari i nenaplaćeni dugovi domaćinstava. Kako se to odražava na rad Distribucije?

Tačno je da je mnogo više kupaca sa malom potrošnjom, ali ima i velikih potrošača. Sigurno je, ipak, da Operator distributivnog sistema nikog ne diskriminiše i da se trudimo da sve naše potrošače servisiramo brzo i kvalitetno. Što se tiče samih potrošača, njih je najbolje dijeliti na one koji redovno izmiruju svoje obaveze i one koji sa tom obavezom kasne. Posebna priča su oni koji neovlašćeno troše, odnosno krađu struju. Posao operatora distributivnog sistema bi bio znatno lakši da nema neovlašćene potrošnje po bilo kom osnovu. Naš veliki problem su ogromna dugovanja potrošača koja za kategoriju domaćinstva trenutno iznose oko 120 miliona eura, dok ostala potrošnja duguje više od 50 miliona. EPCG će preduzeti sve neophodne mjere da naplati dugovanja. Nećemo se libiti ni da nađemo alternativno tehničko rešenje za napajanje takvih potrošača koje će nam omogućiti da ih lako i efikasno isključimo, ma koliko to bilo skupo. Dakle, potpuno je jasno da se toliki dug mora negativno odraziti na poslovanje, ne samo FC Distribucija, nego i same Elektroprivrede. Ovo je posebno bilo izraženo u prethodnom periodu kada se, zbog izuzetno nepovoljnih hidroloških prilika, uvozila ogromna količina električne energije. Situaciju je dodatno otežala i činjenica da energije nije bilo ni u okruženju, pa je u trenucima izraženog deficita njena cijena bivala i trostruko veća od cijene koju su plaćali potrošači. EPCG je uložila veliki napor da to naši potrošači ne osjete, tako da nije bilo restrikcija, ali ni značajnijih kvarova u sistemu.

Komercijalni gubici el. energije smanjuju se korak po korak. Cilj je da se gubici svedu na nivo tehničkih. Da li je to izvodljivo?

Gubici su, po meni, pitanje opstanka operatora distributivnog sistema. Mi smo regulisana djelatnost i RAE nam priznaje gubitke na nivou od 18 % za ovu godinu, od čega je 9 % priznatih tehničkih gubitaka. Ovo se odnosi na ukupnu distributivnu mrežu, posmatrano sa strane 35 kV u tački priključenja.

Dostizanje nivoa tehničkih gubitaka je teorijski moguće, ali samo u idealnom sistemu. Ovo bi značilo da nemate prije svega neovlašćene potrošnje po svim osnovama, da nemate zemljospojeva i kratkih spojeva na mreži, da nema toplih mjesta na prelaznim spojnica, da nema mnogo onoga što ih stvara.

Mi smo prepoznali da su naši najveći problemi stara brojila, neovlašćena potrošnja, neredovno očitavanje, kontrole itd. I ne radi se tu samo o gubicima električne energije, nego i o troškovima koji prate ove aktrivnosti: utrošeno vrijeme, amortizacija vozila, utrošak goriva, materijala, sredstava... Upravo zbog toga smo se i angažovali da unaprijedimo sistem mjerenja u Distribuciji. Sigurno je da ćemo na ovaj način mnogo lakše prepoznati sljedeće prioritete sa aspekta smanjenja gubitaka i brže ih dovesti do nivoa približno tehničkim. Za narednu godinu planirali smo gubitake od 17 %, o čemu će, ipak, konačnu riječ dati RAE, a nama ostaje da se potrudimo da i te ciljeve ostvarimo.

Biljana Mitrović

Planirana ulaganja, prema Strtegiji razvoja distributivne mreže do 2025. godine, iznose 490 miliona eura, odnosno prosječno oko 25 miliona godišnje. Plan je ambiciozan, ali ostvarljiv.

Doprinos većoj proizvodnji HE Perućica

U Elektroprivredi Crne Gore se radi na aktuelizaciji projekta „Optimalno korišćenje voda Gornje Zete“ koji se odnosi na prevođenje dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano, čijom se realizacijom može značajno povećati proizvodnja hidroelektrane Perućica. O ovoj važnoj temi razgovaramo s magistrom Boškom Bogetićem, stručnjakom koji je ostvario izuzetne rezultate, dobitnikom nagrade Privredne komore Crne Gore i dobitnikom nagrade Nikola Tesla, najprestižnijeg priznanja u struci. Inače, Bogetić je bio i dugogodišnji uspješni direktor HE Perućica.

Projekat aktuelizovan po ideji koja je mirovala više od 30 godina: mr Boško Bogetić

Predstavite nam, u najkraćem, rad i značaj hidroelektrane Perućica čiji ste bili dugogodišnji uspješni direktor.

Prvi agregat HE Perućica, snage 38 MW, je pušten u pogon u martu 1960. godine. Sadašnji stepen izgrađenosti elektrane je dostigla 1977. godine, od kada ima ugrađenih 7 agregata instalisane snage 307 MW, sa instalisanim protokom od 68 m³/s i akumulacionim prostorom korisne zapremine od 145 miliona kubika vode (bez retenzije Vrtac). Ostvarena je prosječna godišnja proizvodnja od 860 miliona kWh, a njena proizvodnja se planira na 972 miliona kWh. U svom dosadašnjem radu, HE Perućica je proizvela preko 44 milijarde kWh, a što čini oko 44,5 % od dosadašnjestogodišnje proizvodnje električne energije u Crnoj Gori, što jasno govori o njenom značaju za Crnu Goru.

Koje su prednosti Perućice u odnosu na postojeće i buduće hidroelektrane u okruženju?

HE Perućica posebno karakteriše visoki neto pad od 526 metara, što omogućava veliku proizvodnju električne energije sa relativno malim količinama vode iz Nikšićkog polja. Ova HE ima vrlo povol-

jan srednji energetske ekvivalent od 1,24 kWh/m³, što je, sa ovoga aspekta, njena prednost u odnosu na hidroelektrane u okruženju, čije vrijednosti ekvivalenta iznose: za Pivu 0,39 kWh/m³, za Trebinje I je 0,217 kWh/m³; za Trebinje II 0,04 kWh/m³; za Dubrovnik iznosi 0,645 kWh/m³; za Bistricu je 0,85 kWh/m³, za Bajinu Baštu iznosi 0,16 kWh/m³, za Višegrad 0,105 kWh/m³, za Jablanicu 0,22 kWh/m³, za Zvornik 0,04 kWh/m³, itd. Za projektovane HE na Morači, ovaj ekvivalent bi iznosio: za Rasloviće, Milunoviće i Zlaticu po 0,086 kWh/m³, a za Andrijevo 0,29 kWh/m³. Za Komarnicu će biti 0,36 kWh/m³, a za Buk Bijela 0,20 kWh/m³. Ako se izuzme Perućica, HE Risan će imati najpovoljniji energetske ekvivalent u oruženju, koji će iznositi 0,87 kWh/m³.

Jedino bi se u HE Koštanica, sa manje vode proizvodilo više električne energije nego što se to ostvaruje u HE Perućica. Energetske ekvivalent HE Koštanica će iznositi 1,67 kWh/m³, jer bi njen neto pad iznosio 692 metra. Inače, do sada najveći iskorišćeni pad u svijetu iznosi 1700 metara.

Zbog čega je pokrenuta ideja o prevođenju voda rijeke Zeta u akumulacije Krupac i Slano?

Nakon realizacije I i II faze izgradnje HE Perućica, uočen je problem nedovoljnog akumulacionog prostora, da se nedovoljno koristi prirodni proticaj rijeke Zete, kao i nemogućnost akumuliranja ovih voda u retenziji Vrtac. Sve navedeno su bili razlozi za pokretanje ideje o poboljšanju energetske korišćenja vodnog potencijala Gornje Zete, pa je tokom 1968. godine EPCG od Energoprojekta-Beograd naručila projektnu dokumentaciju za prevođenje dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano, koja je i urađena. Nakon njene izrade, ova ideja je mirovala više od 30 godina. Tokom višedecenijske eksploatacije izraženi su i problemi u vezi sa: nekontrolisanim gubljenjem većih prelivnih voda Krupca u retenziji Vrtac, malom zapraminom kompenzacionog bazena na Ulaznoj građevini i niskim stepenom instalisanosti elektrane (za ovakav tip HE treba da iznosi od 3,5 do 5). Sve navedeno je potvrdilo razmišljanja o

nepohodnosti prevođenje dijela voda Zete u akumulacije Krupac i Slano, zbog čega je pokrenuta izrada nove dokumentacije. Za potrebe izrade ove dokumentacije izvršena su geološka i geofizičkih istraživanja, kao i izrada potrebnih geodetskih podloga. Energoprojekt je 2002. godine uradio Generalni projekat optimalnog korišćenja voda Gornje Zete i Glavni projekat tunela, kao i tender-sku dokumentaciju za izbor izvođača radova. Međutim, tokom 2005. godine, EPCG je raspisala, a zatim i poništila tender za izgradnju tunela Krupac-Slano. Ponovo je, tokom 2010. godine, aktuelizovan Projekat „Optimalno korišćenje voda Gornje Zete“ sa ciljem da se bolje iskoriste raspoložive vode Nikšićkog polja, a time ostvari povećanje proizvodnje HE Perućica.

Treba reći, da je nedovoljno korišćenje voda Gornje Zete prisutno i u stručnoj literaturi. Tako, uvaženi prof.dr Mićko Radulović, u ediciji „Crna Gora u XXI stoljeću-u eri kompetitivnosti“, u izdanju CANU, 2010. godine, između ostalog navodi: „Međutim, treba istaći da se vode sliva Gornje Zete još uvijek nedovoljno i neracionalno koriste te je neophodno preduzeti aktivnosti u cilju postizanja optimizacije ovog hidroenergetskog sistema“. Profesor je dao i procjenu moguće proizvodnje ove HE.

Koje su aktivnosti do sada ostvarene, a koje predstoje na realizaciji Projekta?

Energoprojekt je 2002. godine uradio tehničku dokumentaciju i izvršio analizu energetske efekata kroz simuliranju 3 režima korišćenja akumulacija, zaviso od kote vode u Slanom, pri režimu rada elektrane snagom 285 MW. Projektant je analizirao period od 1980. do 1998. godine. Pored ovoga, EPCG je naručila izradu „Studije uticaja prevođenja voda Gornje Zete u Krupac i Slano na bunarsko izvorište Poklonci“, koja je urađena 2009. godine, od strane Energoprojekta, a revidovana je krajem 2010. godine. U ovom periodu su radi analize uzimani uzorci voda iz: Zete u Zavrhu, iz Krupca i iz bunarskog vodoizvorišta Poklonci. Vršeno je i osmatranje nivoa voda na ovim lokaci-

jama radi utvrđivanja režima površinskih i podzemnih voda, na osnovu čega se utvrđuje hidrogeološka veza između voda Krupca i Poklonačke izdani. Osmatranje voda se i dalje sprovodi.

U vezi sa realizacijom ovog projekta, planirano je da se u Nikšiću održi stručna rasprava na Okruglom stolu, gdje će kompetentni stručnjaci dati mišljenje o ovoj multidisciplinarnoj problematici. U EPCG se očekuje pozitivan stav struke po ovom pitanju. U toku je kompletiranje projektne dokumentacije iz 2002. godine, njena inovacija i revizija. Aktivnosti koje predstoje se odnose na: dobijanje urbanističko-tehničkih uslova, pribavljanje mišljenja nadležnih organa i institucija, izradu Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, aktivnosti vezane za eksproprijaciju, aktivnost u vezi sa dobijanjem građevinske dozvole, itd.

Gospodine Bogetiću, kakav je odnos Opštine Nikšić prema ovom Projektu?

U prostorno-planskoj dokumentaciji Opštine iz 1986. godine, predviđeni su i objekti za prevođenje voda Zete u akumulacije. Tokom 2010. godine je održano više zajedničkih sastanaka u opštini na ovu temu. Opština je 2010. godine dala saglasnost za realizaciju Projekta (prenamjena zemljišta za novoprojektovane objekte), uz uslov da prevedene vode Zete nemaju negativan uticaj na bunarsko vodoizvoriste Poklonci. Opština je prihvatila da planirane objekte iz Projekta uklopi i locira u prostorno-planska opredjeljenja prilikom predstojeće izrade Prostorno-urbanističkog plana Opštine Nikšić. Jasno je da Opština Nikšić ima pozitivan stav u vezi sa ovim projektom.

Recite nam nešto više o dinamici realizacije Projekta „Optimalno korišćenje voda Gornje Zete“?

Novoprojektovane objekte, sačinjavaju: vodozahvat sa zaštitnim nasipima, objekti za uvođenje voda Zete u Krupac (tunel i kanali) i objekti za spajanje Krupca i Slanog (tunel i kanali). Izgradnja ovih objekata treba da traje 18 mjeseci. Međutim, gradnju mogu da uspore prekid zbog mogućih nepovoljnih hidroloških i hidrometeoroloških uslova, tako da se radi o okvirnoj dinamici.

Koji se energetske i ekonomski efekti postižu?

Za prosječno ostvarenu godišnju proizvodnju, HE Perućica je koristila dotoke od oko 22 m³/s. Prosječni stepen iskorišćenosti raspoloživih voda je: iz akumulacije Krupac oko 88% (3,93 m³/s), iz akumulacije Slano oko 97% (8,19 m³/s), a iz prirodnog toka, oko 50 %

(9,8 m³/s). U raspoložive vode se ne računaju gubici na poniranju voda u akumulaciji Slano.

Prevođenjem dijela voda Zete omogućiće se: povećanje iskoristivog dotoka elektrane do 3,25 m³/s, smanjenje preliva na akumulacijama (prvenstveno na Krupcu), a poboljšao bi se stepen iskorišćenja voda prirodnog toka Zete, kao i efikasnije korišćenje akumulacionih prostora. Novoprojektovani objekti, po mom mišljenju, predstavljaju dogradnju postojećih objekata HE Perućica, koji će omogućiti značajan rast proizvodnje i poboljšanje kvaliteta električne energije. Analize Energoprojekta pokazuju da se prevođenjem dijela voda Zete (pri određenim režimima rada ovog hidrosistema), može ostvariti dodatnih 62,7 do 102,6 miliona m³vode/godišnje, a time i povećanje proizvodnje od 77,75 do 127 miliona kWh/godišnje. Korišćenjem dodatnih količina voda, prosječna godišnja proizvodnja se može povećati do 14,7%. Povećanje proizvodnje HE Perućica za 14,7% je značajno za elektroenergetski sistem Crne Gore. Nadvišenje preliva Krupca za 1 metar, čime bi se povećala proizvodnja HE Perućica za 9 miliona kWh, sada nije aktuelno.

Prema ekonomskoj analizi iz 2002. godine, ulaganja u realizaciju Projekta treba da iznose 11.777.050 Eura. Opravdanost ovih ulaganja (za varijantu 3) potvrđuju sledeće činjenice: prosječna proizvodna cijena u periodu otplate kredita (pri kamatnoj stopi 7% i roku otplate od 10 godina) bi se kretala od 1,09 do 0,61 EUc/kWh, a nakon otplate kredita bi bila 0,19 EUc/kWh, dok bi specifične investicije bile vrlo niske (0,09 Eura/kWh). Rezultati Benefit-Cost analize su vrlo povoljni. Ako bi se realizovala, određena realna prodajna cijena za 127 miliona kWh priraštaja u proizvodnji, povrat uloženi investicija bi se mogao ostvariti za samo dvije godine.

Kakav je uticaj na životnu sredinu, na bilans voda i kakvo je uklapanje

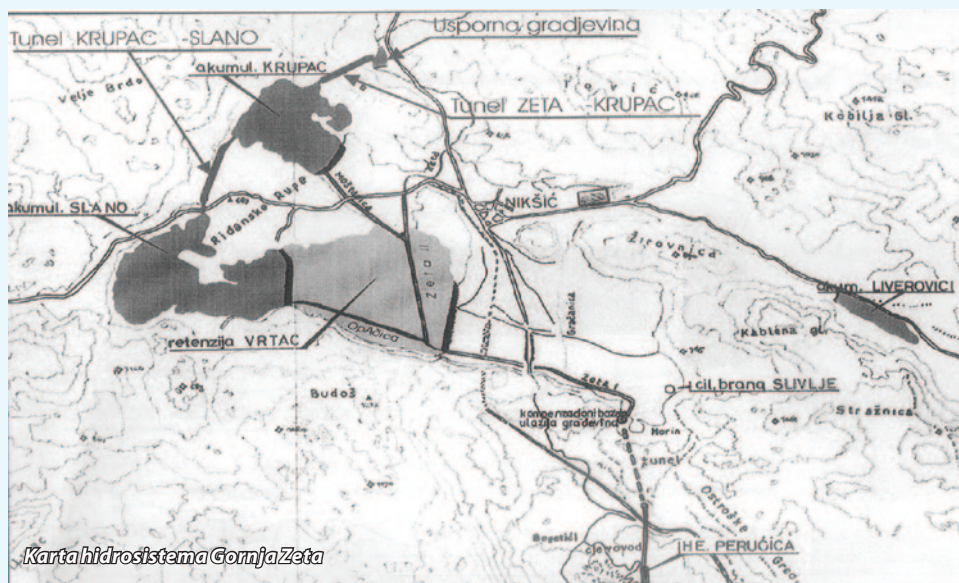
novih neophodnih objekata u okruženje?

Važeće zakonske odredbe propisuju detaljnu analizu uklapanja ovih objekata u okruženje, a što će biti definisano vodoprivrednim uslovima i uslovima zaštite životne sredine. Projektant je nastojao, da uklopi nove objekte u okolinu i da isti budu podređeni korisnicima voda i prostora, tako da se ne očekuju veći negativni uticaji na okolinu.

Projektom je predviđeno, da se iz Zete u Krupac može prevesti do 24,22 m³/s vode, a iz Krupca u Slano 26,65 m³/s. Podrazumijeva se, da kvalitet prevedenih voda mora biti nesporn. Smatram, da treba proučiti mogućnost prevođenja većih količina vode iz Zete od 24,22 m³/s, što sa energetskog aspekta može biti još povoljnije. Prosječni višegodišnji proticaj Zete na lokaciji vodozahvata u Zavrhu iznosi 13,3 m³/s, a biološki minimum Zete, nizvodno od vodozahvata treba da iznosi 1,3 m³/s.

Dodatni pozitivni efekti mogu biti: smanjenje plavljenja nizvodno od vodozahvata u Zavrhu, uslovi za povećanu privrednu aktivnost u opštini, zapošljavanje radne snage u toku izgradnje... Projektom se ne predviđa, da prevedene vode Zete mogu uticati na veće plavljenje nizvodno od Slanog, što je povoljno. Spuštanjem kote uspora vode u Slanom, sa 621 na 620 metara, smanjuje se korisna zapremina akumulacije (što je nepovoljno), ali se smanjuju gubici vode na poniranju i prelivu.

Smatram, da u periodu pojave vrlo niskih dotoka rijeke Zete, ne treba vršiti prevođenje voda, kako bi i u ljetnjem mjesecima grad Nikšić imao svoju rijeku. U ljetnjim mjesecima, Krupac treba da ima potreban nivo i kvalitet akumulisane vode, kako bi Nikšićani nesmetano koristili svoje „more“.

U POGONU TE PLJEVLJA KAO SLOŽNA PORODICA

Izuzetan proizvodni rezultat najvećim dijelom zasluga je zaposlenih u proizvodnim pogonima termoelektrane. U 2011. godini termoelektrana, iako nije bilo redovnog godišnjeg remonta, radila bez zastoja i većih kvarova.

Dobra organizacija i odgovoran odnos prema poslu svih zaposlenih, posebno proizvodnih radnika učinili su da TE „Pljevlja“ petnaestak dana prije kraja godine ispunji godišnji plan proizvodnje i poslovnu 2011. okonča sa jednim od najboljih rezultata od početka svoga rada. I to sve u jednoj od najsušnijih godina, kada je kilovat sat električne energije, zbog smanjene proizvodnje iz hidroenergetskih objekata na jugoistoku Evrope zlata vrijedan.

Rad je, inače, organizovan u tri smjene u okviru kojih je angažovano po tridesetak radnika. Na dan posjete naše ekipe, kolege u pljevaljskoj termoelektrani sa razlogom su bili raspoloženi. Upravo tog prohlatnog i maglovitog 14. decembra ispunili su godišnji plan.

Posjetu termoelektrani počinjemo u komandnoj sali. Dočekuje nas glavni „smjenski“ inženjer **Milika Džuver**. Sa ponosom ističe da se ovdje složno radi i da se svi osjećaju kao da su porodica.

-Po meni, to je ključ našeg uspjeha. Svi znamo svoja zaduženja i zato pozitivan rezultat ne izostaje. Ukoliko je neko iz smjene opravdano odsutan, zbog bolesti ili iz bilo kog drugog razloga, mi to nadoknađujemo tako što neko od njegovih kolega završi njegov dio posla – kaže Milika Džuver.

Džuver dodaje da je prebačaj proizvodnog plana najvećim dijelom zasluga zaposlenih u pogonima termoelektrane.

- Posebno bih istakao angažovanje radnika Održavanja, koji su u nekim kriznim situacijama, mimo njihove smjene, dolazili i po noći da otklone kvarove, da ne bi bilo zastoja u proizvodnji. Zbog takvog pristupa poslu, po mom mišljenju, i nije

MAKSIMALAN DOPRINOS RADNIKA

Direktor termoelektrane **Luka Jovanović** razloge dobrog proizvodnog rezultata pronalazi u dobroj organizaciji i odličnoj pogonskoj spremnosti tog postrojenja. To je, kaže Jovanović, i omogućilo da se i prije kraja godine proizvede za ovu godinu planiranih 1399 GWh električne energije.

- Zahvaljujući dobrom radu pljevaljske termoelektrane, građane Crne Gore „zaobišle“ su redukcije u snabdijevanju električnom energijom, koje su s obzirom na tržišna kretanja početkom decembra bile realnost. Ipak da bismo nastavili da stabilno radimo potreban nam je sedmodnevni „preventivni“ remont koji popularno zovemo „zimski njeđa“. Uočili smo i locirali određene sitnije teškoće koje ćemo tokom remonta riješiti i uz uobičajenu kompletnu kontrolu svih postrojenja obezbijediti neophodnu stabilnost u radu.

Jovanović je naglasio i da se, tokom posljednjeg ovogodišnjeg kvartala, u Pljevljima obezbjeđivala skoro polovina energetske potreba crnogorskog tržišta, jer, kao što je poznato, nezapamćena suša u ovom periodu godine gotovo je potpuno zaustavila hidroelektrane.

Direktor termoelektrane naglašava da je stabilnost i kontinuitet u proizvodnji tog energetske objekta postignuta zahvaljujući značajnim i pravovremenim ulaganjima u održavanje postrojenja, a nije propustio ni priliku da istakne maksimalno zalaganje svih zaposlenih.

-Bez njihovog savjesnog angažovanja na radnim mjestima ovaj izuzetan poslovni rezultat sigurno bi bio daleko skromniji, zaključio je Jovanović.

Dobra organizacija i odlična pogonska spremnost: Luka Jovanović

Smjena postrojenja za dopremu uglja

Glavni „smjenski“ inženjer Milika Džuver

Velibor Tomčić

bilo nekih ozbiljnijih kvarova i zastoja. Pogonska spremnost je na zavidnom nivou cijele godine, a to je jedan od glavnih razloga izvanrednog proizvodnog rezultata – ističe Džuver. **Velibor Tomčić**, mašinski tehničar, trenutno, obučava se za rukovaoca kotla. Kaže da su radna atmosfera i kolegijalnost glavni adut svih zaposlenih u pogonima termoelektrane.

U smjenama radimo kao složna porodica i u tome je, po meni, ključ našeg uspjeha. Svi znamo svoja zaduženja i zato pozitivan rezultat ne izostaje. Ukoliko je neko iz smjene opravdano odsutan, zbog bolesti ili iz bilo kojeg drugog razloga, mi to nadoknađujemo tako što neko od njegovih kolega završi taj dio posla.

- Radno mjesto, za koje se osposobljavam, veoma je važno za normalan rad termoelektrane. Odavde, iz Komandnog centra, rukovaoc upravlja pomoću računara kotlom termoelektrane, reguliše njegovu snagu, kontroliše loženje preko mlinova i prati sve trenutne parametre vezane za rad turbine. Za blizu 15 godina koliko ovdje radim obučio sam se da odgovorim zahtjevima nekoliko radnih mjesta, ali mi ova posljednja obuka donosi i najveću odgovornost do sada – kaže Tomčić.

Na postrojenju za dopremu uglja zatičemo poslovođu **Milka Milinkovića** i kompletnu smjenu tog postrojenja. Milko, koji u ovom pogonu radi punih 30 godina u smjeni je sa još 12 kolega. - Ovdje smo jedna uigrana ekipa. Mada, ekipa je prilično u godinama, pa bi je trebalo u dogledno vrijeme podmladiti. Obuka za rad na ovom našem postrojenju traje minimum šest mjeseci

Detalj iz TE "Pljevlja"

– kaže Milinković i dodaje da su zaposleni u tom pogonu navikli na rad i u najtežim uslovima.

-Najteže je, ipak, u vrijeme velikih snjegova ili suše, pa vjeter stvara ogromnu prašinu, ali navikli smo i na ekstremne uslove. Ni najmanjeg zastoja u dopremi uglja nije bilo, što je omogućilo da termoelektrana radi „punom parom“.

Sreten Šljukić, rukovaoc pulta za dopremu uglja navodi da su svi u tom, jednom od najvažnijih pogona termoelektrane, navikli da rade kao tim, što je preduslov nesmetanog funkcionisanja radnog procesa.

Miodrag Vuković

Punih 30 godina u TE "Pljevlja": Milko Milinović

Detalj iz TE "Pljevlja"

ED ŽABLJAK UOČI ZIMSKE TURISTIČKE SEZONE **SVE SPREMNO ZA TURISTE**

Ako je ove zime snijeg na Durmitoru malo „okasnio“ u žabljačkoj Elektrodistribuciji spremno je dočekaju, pa je u prilično razučenu mrežu vazdušnih dalekovoda dugu oko 900 kilometara uloženo dosta novca. Tako je ove zime u metropoli crnogorskog zimskog turizma, obezbijedeno kvalitetno i sigurno snabdijevanje električnom energijom, na zadovoljstvo i turističkih poslenika, ali i gostiju koji zimski odmor vole da provedu na stazama i u ambijentu surovo lijepe prirode durmitorskog masiva.

Žabljačkim distributerima u pripremi elektrodistributivnog sistema za funkcionisanje u ekstremnim zimskim uslovima pomogle su i kolege iz FC Distribucija iz Podgorice. Uradili su reviziju i remont opreme u četiri trafostanice 35/10 kV i dalekovodu Žabljak – Šavnik – Boan. Sanacija kritičnih tačaka duž desetokilovoltnog dalekovoda i razučene niskonaponske mreže podrazumijevala je zamjenu oko 300 stubova sa opremom i 10 km samonosivog snopa, kao i skoro 5 km jednožilnog kabla u 10 kV kablovsku mrežu Žabljaka i Šavnika.

Direktor ED Žabljak **Ilija Tomić** zadovoljan je urađenim poslom. Ističe da ih je dobro podržala FC Distribucija obezbijedivši dovoljne količine materijala za sanaciju i rekonstrukciju mreža.

Sve što smo označili kao potrebno i važno na vrijeme smo i dobili, kaže Tomić.

Tomić, međutim, ističe da bi još efikasnijem radu na održavanju mreže, pogotovo tokom dugih i „oštrih“ zima doprinijelo podmlađivanje kadra. Jer, poseban izazov predstavlja zimski period, kada se zaposleni moraju probijati kroz sniježne namete da bi stigli do provodnika okovanih ledom, ističe direktor ED Žabljak.

O. Vulanović

Potrebno podmladiti kadar: Ilija Tomić

Radnici Poslovnice Šavnik **UIŠČEKIVANJU „PRAVE“ ZIME**

U okviru žabljačke Elektrodistribucije radi i poslovnica u Šavniku. Trinaest električara brine o održavanju elektro mreže u ataru najnerazvijenije crnogorske opštine. Navikli su kažu na sve uslove, a posla ne fali, pogotovo zimi. Pokrivaju područje od oko 550 kvadratnih kilometara, što najbolje ilustruje napore kojima su izloženi elektro monter i izgradnju elektroenergetskih mreža i objekata, kao i očitavanje potrošnje.

Šef Poslovnice **Tomaš Jakić**, kaže da na lageru stalno imaju 10-15 stubova, kao i odgovarajući materijal za rekonstrukciju mreža i objekata koji stradaju tokom jakih mrazova i olujnih vjetrova. Pripravni na sve izazove, radnici šavničke Poslovnice predano održavaju mrežu, a godišnje zamijene i više od 300 dotrajalih ili polomljenih stubova, najčešće po bespuću, kroz duboke sniježne namete. Zime su ovdje duge i surove. Elektro monter **Mišo Jakić**, iz bogatog iskustva priča da se događalo da po velikom snijegu na intervenciju krenu u tri sata ujutro kako bi za pješaćenje iskoristili tzv. „površicu“. Probijanje do određene lokacije često preduzimaju samo zbog jedne kuće. Od 2006. posjeduju motorne sanke koje se bez problema kreću jedino ako je snijeg idealan, neraskvašen. Ipak, ovi prekaljeni monter i konstatuju da je za sav uloženi trud satisfakcija dobro obavljen posao, odnosno zadovoljstvo kad i najnepristupačniji katun dobije kvalitetno napajanje električnom energijom.

Mišo i Tomaš Jakić

U ED KOLAŠIN SPREMNO DOČEKALI ZIMU

ODRAĐENI SVI PLANIRANI POSLOVI

Rekonstrukcijom dalekovoda i niskonaponskih mreža, revizijom opreme u trafostanicama obezbijeđeno pouzdano napajanje električnom energijom kolašinske opštine tokom zimskog perioda. Saniran glavni napojni voda 35 kV Mojkovac-Kolašin.

Zadovoljan urađenim:
Ranko Vuksanović

Zaposleni u ED Kolašin na vrijeme su se spremili za zimske nepredvidive uslove. U skladu sa mogućnostima, uradili su sve kako bi dalekovodi i niskonaponska mreža stabilno funkcionisali.

- Praksa je da se za zimski period spremimo znatno ranije, prije svega, lociranjem i otklanjanjem nedostataka koji mogu da se pojave kad zima „stisne“, kao što su zamjena dotrajalih stubova i provodnika, okresivanje rastinja i sl. Nastojimo uočiti „uska grla“ i preopterećenost tra-

fostanica, a pošto je u zimskom periodu taj problem samo izraženiji, blagovremeno se radi revizija opreme. Odrađeno je mnogo značajnih poslova i uloženo dosta napornog rada, tako da ima mjesta za zadovoljstvo- ističe direktor ED Kolašin **Ranko Vuksanović**.

Primarni zadatak bila je sanacija glavnog napojnog voda 35 kV Mojkovac-Kolašin da bi se obezbijedila pouzdanost napajanja potrošača, dok je radi sigurnog snabdijevanja SKI centra Bjelasica potpuno rekonstruisan DV 10 kV Breza-Jezerine, što je veliki doprinos Elektroprivrede kvalitetnoj pripremi zimske turističke sezone u Kolašinu. U tom cilju sanirano je preostalih 10 kV dalekovoda, a revizija opreme u staroj TS 35/10 kV „Breza“ rađena je sa namjerom da ta trafostanica sigurno funkcioniše do izgradnje nove TS „Breza“, u neposrednoj blizini, koja treba da počne već u januaru. Oprema je detaljno iskontrolisana i u preostale dvije TS 35/10 kV.

Na trasama niskonaponskih prigradskih mreža dotrajali drveni stubovi zamijenjeni su armirano betonskim, dok su na nepristupačnijem terenu postavljeni novi drveni stubovi sa betonskim nogarima. Ugrađeno je preko 200 AB stubo-

va i oko 150 drvenih. Predstoji ugradnja SKS kabla, posebno na dijelu rekonstruisane trase.

U ovoj godini počeo je da se gradi i DV 10 kV Mateševo-Planinica sa STS Planinica, što će znatno uticati, ne samo na pouzdanost i kvalitet napajanja potrošača na tom području, već i na njegov razvoj, tim prije što se tokom 2012. godine planira izgraditi i nova NN mreža u Planinici. Ranko Vuksanović ističe da je teško obezbijediti fizičku radnu snagu za izvođenje građevinskih radova, ali da taj problem uspijevaju prevazići zahvaljujući saradnji sa mjesnim zajednicama ili mjesnim odborima ili sa pojedinim građanima koji učestvuju u iskopavanju rupa i podizanju stubova. Njihova pomoć ogleđa se i u rasijecanju trase dalekovoda, ali i ostalim pomoćnim poslovima.

Direktor ED Kolašin naglašava da uz investicione poslove, u kontinuitetu pokušavaju smanjiti i procenat gubitaka. I na tom planu je pethodnih godina dosta urađeno, jer ne treba zaboraviti da su 2006. godine gubici iznosili čak 44,36 odsto, a danas je taj procenat mnogo, mnogo manji- zaključuje Vuksanović.

Biljana Mitrović

KOLAŠINSKI MONTERI DAN KRATAK, A POSLA NA PRETEK

Montere Službe za održavanje vazdušnih vodova **Miodraga i Nebojšu Bulatovića i Budislava Vukovića** zatekli smo pored magacina, gdje su se spremali da utovare stubove i krenu u Lipovo radi završetka sanacije NN mreže.

Kazali su nam da je to jedna od njihovih svakodnevnih obaveza u nastojanju da ne bude prekida u napajanju električnom energijom ni tokom zimskih hladnih dana. Povjerenje im je ističu održavanje sedam 10 kV vazdušnih vodova u dužini od preko 200 km i niskonaponska mreža do Manastira Morača.

Posao je težak, radi se o razuđenom, pretežno planinskom terenu gdje se snijeg dugo zadržava, pa su kvarovi česti. Svi od sebe daju maksimum, i više od toga. Na prijavu da je negdje nastao kvar odmah se polazi. Još nije bilo slučaja da je neko odbio da ode na teren i po najlošijim vremenskim uslovima i popne se na stub. To zahtijeva hrabrost, brzinu, snagu i prisebnost, što ovim ljudima ne nedostaje. Ponekad snijeg sruši i po nekoliko kilometara dalekovoda, pa se stubovi izvlače koturačama i vuku volovskim kolima.

Neko razmišlja gdje će poslije podne ili za vikend, a oni razmišljaju kako stići do Trešnjevika, Veruše, Trmanje, Sinjajevine... Istina, svuda ih rado dočekuju, jer znaju da kad oni dođu, dolazi pomoć, ne samo u otklanjanju kvara. Zimi često zateknu u odsječnim selima bolesne i iznemogle. Priskoče im u pomoć, ponesu do saonica ili vozila, pa pravac kod ljekara. I pored svih teškoća i opasnosti, posebno zimi, ističu da, ipak, vole posao kojim se bave.

Možda je jedan od razloga i to što se međusobno pomažemo i saradujemo. Razumijemo jedan drugoga. Živimo i radimo u malo sredini tako da se uglavnom svi poznajemo i ne pada nam teško da jedni drugima priskočimo u pomoć, otklonimo kvar i riješimo neki problem, zadovoljno ističu Bulatovići i Vukovići.

Kad je potrebno, kažu, u pomoć im priteknu i njihove kolege iz ekipe za održavanje kablova i trafostanica. Ne gleda se šta je čiji posao. I ovog puta bili su tu da pomognu. Na teren valja krenuti što ranije, jer dan je kratak, a posla na pretek.

Dan kratak, a posla na preteke "Terenci" ED Kolašin

Dragoslav Damjanović, novi direktor Elektrodistribucije Cetinje

SA MLADIM KADROM DO USPJEHA

Trudiću se da maksimalno doprinesem ostvarivanju zacrtanih ciljeva poslovne politike, planova i programa rada kompanije, ističe na samom početku svog mandata novoimenovani direktor cetinjske Elektrodistribucije **Dragoslav Damjanović**, diplomirani elektro inženjer koji je do sada iskustvo sticao u Odjeljenju za mjerenje i kontrolu.

Potrebno je, smatra Damjanović, formirati zdravu i kompaktnu ekipu, punu takmičarskog duha koja će biti spremna da se uhvati u koštac sa svim tekućim problemima.

-U tom smislu, posloводство EPCG prihvatilo je moj predlog da na upražnjena mjesta šefova Odjeljenja u ED Cetinje dodju četiri mlada inženjera, željna posla i dokazivanja, a posebno ću insistirati na promjeni svijesti radnika da nema podjele poslova na »moj« i »tvoj«. Treba da shvatimo da smo svi na jednom zadatku,

a to je očuvanje ove kompanije i njeno uspješno poslovanje. Od toga zavisi i naš opstanak kao zaposlenih. Ovo navodim iz razloga što će naš glavni zadatak, pored tekućeg održavanja i planiranih investicionih ulaganja, biti smanjenje komercijalnih gubitaka i poboljšanje naplate dugovanja za utrošenu električnu energiju, naveo je Damjanović.

Dragoslav Damjanović vjeruje da će u narednom periodu sva Odjeljenja ED Cetinje biti uključena u rješavanje teškoća u naplati, što će, kako je istakao, uz Projekat unapredjenja sistema mjerenja kroz ugradnju novih multifunkcionalnih brojila posljednje generacije sigurno doprinijeti izuzetno dobrim i pozitivnim poslovnim rezultatima.

Andrija Kasom

Svi smo na istom zadatku: Dragoslav Damjanović

BIOGRAFIJA

Dragoslav Damjanović rođen je u Bijelom Polju 1976. godine, gdje je završio osnovnu i Gimnaziju. Diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici 2002. godine. Prije angažmana u Elektroprivredi Crne Gore radio je u firmi za izradu softvera za bazu podataka »Infostream«. Od februara 2006. godine zaposlen je u našoj kompaniji, a između ostalog bio je i šef Odjeljenja za mjerenje. Damjanović je stalno nastanjen u Podgorici. Oženjen je i otac je trogodišnje djevojčice.

TREND PADA GUBITAKA

Pored aktivnosti na tekućem i investicionom održavanju elektroenergetskih objekata i njihovoj pripremi za predstojeću zimu, kada su zbog loših vremenskih uslova i velikog opterećenja mreže izazovi najveći, posebna pažnja posvećena je smanjenju gubitaka na mreži

*Uspjeli da smanjimo gubitke
Miloš Konatar*

U ED Bijelo Polje pokrenute su brojne aktivnosti sa ciljem da se obezbijedi optimalno funkcionisanje elektroenergetskog sistema u toj opštini. U tom smislu direktor **Miloš Konatar** ističe da se dosta uradilo kako bi potrošači, u svakom trenutku, imali kvalitetno i stabilno napajanje električnom energijom.

Tako su bjelopoljski elektrodistributeri postavili oko 1.280 novih stubova i preko 850 betonskih nogara. Ugrađeno je i 1.600 kg novog užeta Al-fe raznih presjeka, gotovo 15.000 m vazdušnog izolovanog provodnika i preko 2.300 m podzemnog kabla. Pored stavljanja u funkciju STS Potkrajci, rekonstruisani su dotrajali stubovi na dva 35 kV dalekovoda i jednom DV 10 kV, a u toku je ugradnja TS R. Rijeka. Uskoro bi trebalo da počne izgradnja još četiri TS 10/0,4 kV, za koje je raspisan tender, dok je za petu podnijet zahtjev za dobijanje urbanističko-tehničkih uslova. Konatar kaže da nastoje riješiti problem velike dužine izvoda zbog nedovoljnog broja tih trafostanica, što će pozitivno uticati na kvalitet isporučene el. energije.

- Naši kupci treba da znaju da neprestano nastojimo da obezbijedimo kontinuitet i kvalitet napajanja, iako je konfiguracija terena na području ED Bijelo Polje, sa stanovišta održavanja elektroenergetskih objekata, očitavanja potrošnje i kontrole mjernih mjesta vrlo nepovoljna. Imamo više od 100 sela sa stalno nastanjenim domaćinstvima, a prosječna dužina mreže po jednoj trafostanici je čak 5,2 km - ističe Konatar.

Dodatne teškoće, kaže Konatar, pored nelegalnih priključaka na mreži prouzrokuje i činjenica da su u velikom broju objekata in-

stalacije rađene u vrijeme kada je el. energija korišćena gotovo isključivo za rasvjetu, tako da nijesu prilagođene za uređaje koji se sada koriste u tim domaćinstvima. Zato uvijek postoji opasnost od izbijanja požara posebno u onim objektima čiji se vlasnici drznu da krađu struju ugrožavajući tako ne samo svoju i sigurnost svoje porodice nego i ljudi u objektima u neposrednoj blizini.

Međutim, prema riječima Miloša Konatara i na tom planu postignuti su zapaženi rezultati pa se, posljednjih godina u bjelopoljskoj opštini bilježi konstantni trend pada gubitaka. Tome je, svakako, doprinijelo preduzimanje niza organizacionih i tehničkih mjera u cilju suzbijanja neovlašćenj potrošnje.

-Zaključno sa oktobrom, gubici iznose 21,24 odsto, što je nešto više od plana, ali i manje nego u istom periodu prošle godine, a samo prije pet godina gubici na mreži u ovoj opštini dostizali su, čak, 48 odsto.-podsjeća Konatar.

Inače, od početka godine u Bijelom Polju primjenjuje se i pilot projekat očitavanja potrošnje po trafo reonima i pomoću psiona, što omogućava preciznije evidentiranje gubitaka. U sve trafostanice su ugrađena mjerenja, tako da se na osnovu analize dobijenih podataka vrše ciljane kontrole i izmještanje mjernih mjesta. Zahvaljujući tome otkrivene su 43 krađe struje, kao i 88 potrošača bez elektrodistributivne plombe, 32 potrošača bez državne plombe, 67 sa mehaničkim oštećenjem brojila i 135 nelegalno priključenih potrošača. Za sve one koji su neovlašćeno trošili el. energiju i kod kojih su nađene nepravilnosti urađen je obračun neovlašćene potrošnje i podnesene prijave nadležnom sudu.

Zamijenjena su i 693 brojila i izmješteno oko 280 priključaka, jer je u praksi potvrđeno da, pored daljinskog očitavanja potrošnje, najveći efekat na smanjenje gubitaka ima upravo izmještanje mjernih mjesta na granicu javnog i privatnog vlasništva, kaže Konatar.

B.Mitrović

POSAO NE SMIJE DA TRPI

Radnici na održavanju Hasan Čokrlija i Zdravko Đurović, koji brinu o održavanju mreže i objekata, rekli su nam da je rad na terenu naporan, ali da se, uz dobru organizaciju, sve stiže. Ističu kolegijalnost i međusobnu pomoć koju neštedimice pružaju jedan drugome. Posao ne smije da trpi, preventiva u periodu koji prethodi zimi mora biti valjano urađena. Pokrivaju prostorno veliko, mahom brdsko - planinsko područje, tako da ima dosta problema, ali su oni dobro ovladali svim tim procesima, vode računa o svakom detalju, pa se rijetko desi duži prekid u napajanju.

Svaki radni dan protiče im vrlo aktivno. Održavaju se 35 i 10 kV dalekovodi, trafostanice, montiraju se stubovi, kablovi, otklanjaju kvarovi, grade novi objekti. To je težak i odgovoran rad, a kako su distribucije pravo mjesto za sticanje iskustva u ovom poslu, djeluje se uigrano i sigurno. Takav odnos prema radu i građanima rezultat je odgovornosti ovih ljudi, ali i organizovanosti Elektrodistribucije. Na pohvale odgovaraju da je to njihova dužnost i obaveza.

Najteže im pada rad na terenu po nevremenu. Dešava se da prevale desetine kilometara da bi struju dobilo neko selo sa par domaćinstava. Kući dođu tek kasno uveče, umorni i mokri, ali i zadovoljni zbog uspješno obavljenog posla.

DALJINSKO OČITAVANJE OPRAVDALO ULAGANJA

Direktor Miloš Konatar podsjetio je da ED Bijelo Polje posjeduje dva trafo reona sa daljinskim očitavanjem: „Zaimovića livade“, gdje su pretežno potrošači iz kategorije domaćinstva i gdje su gubici od početka funkcionisanja sistema ispod 3 odsto i „Novi tržni centar“ sa potrošačima iz kategorije ostala potrošnja i sa gubicima ispod 1 odsto. Takav nivo gubitaka u potpunosti opravdava ulaganja u ovaj sistem, što dobro znaju i u EPCG, pa samo ova ED do 2014. godine treba da ugradi daljinsko očitavanje kod gotovo polovine svojih kupaca. Šta će to značiti za rad i poslovanje bjelopoljskog elektrodistributivnog kolektiva ne treba posebno apostrofirati.

DIVLJE DEPONIJE U KORITIMA RIJEKA OZBILJNO UGROŽAVAJU RAD HIDROENERGETSKOG SISTEMA U NIKŠIĆKOM POLJU

GRADSKI OTPAD „PRIJETI“ PERUĆICI

Ekipe u Norinu ulažu velike napore da očiste rešetku od smeća koje nanose vode Nikšićkog polja. Nerijetko se mora smanjiti i snaga elektrane uz povećan rizik od havarije. Direktor elektrane Vladimir Bojičić tvrdi da kompanija nema obavezu da brine o tehničkom održavanju vodotoka.

Na Ulaznoj građevini HE „Perućica“ ove godine, za razliku od prethodne dvije, nije bilo puno posla. Godina na izmaku ostaće zapamćena kao izrazito sušna, pa rešetka čistilnog stroja nije bila zatrpana ogromnim količinama smeća koje redovno „stiže“ dovodnim sistemom HE „Perućica“. Voda mora nesmetano da protiče do turbina, kako bi elektrana postigla zadatu snagu, pa je mašina za čišćenje rešetke, naročito kad „prorade“ Mrkošnica i Gračanica, stalno u pogonu. Kišni period je, naravno, vrijeme maksimalne proizvodnje HE „Perućica“, ali i danonoćnog rada zaposlenih na čistilišnom stroju. U suprotnom, i pored velikih dotoka, mora se smanjiti snaga elektrane uz povećan rizik i od većih havarija.

Blagota Dragović već sedamnaest godina radi na čistilnom stroju u Norinu. Pamti razne situacije. Skreće pažnju da ogromne količine otpada u vrijeme velikih kiša koje često znaju da izazovu kidanje čeličnih užadi korpe mašine.

To što se do sada nije došlo do začepljenja rešetke na ulazu cjevovoda prema elektrani zasluga je u prvom redu desetak majstora i inženjera uvijek spremnih da intervenišu i otklone rizik, ističe Dragović.

Težak i odgovoran posao na čistilnom stroju u Norinu obavlja petočlana posada. Ovim ljudima nije strano da danonoćno naporno rade, a situacija je iz godine u godinu sve komplikovanija i teža.

Dragović iz iskustva priča da se događa i da kamion pun drva završi u rijeci, kao i da često i balvani, frižideri, automobilske gume, školjke, namještaj nađu put do Ulazne građevine. Zato je od neprocjenjive važnosti dobra pogonska spremnost čistilnog stroja. Događa se da automatizovana mašina koja radi u tri režima, ne uspije da očisti rešetku, pa onda posada mora to ručno da završi. Još jedno ključno mjesto na zatvaračnicama dovodnog sistema, možda po važnosti i prvo, jeste zatvaračnica Vrtac čija rešetka mora da bude besprekorno čista kako bi omogućila nesmetan dotok vode iz jezera i Zete do Ulazne građevine. Međutim, Gračanica i Mrkošnica, u dije-

lu poslije Vrtca, neprečišćene dotiču do Norina – objašnjava Dragović.

Glavni inženjer za hidromehaničku opremu HE „Perućica“ **Radosav Aleksić** ističe da su prije šest godina u Norinu zamijenje stare i izraubovane rešetka i mašina novim, savremenim postrojenjima, a da je na Vrtcu to učinjeno prije dvije godine.

Sada je tamo montirano novo, hidraulično postrojenje - podsjeća **Aleksić**.

Oba čistilna stroja, veoma sofisticirana, pokazali su se kao dobre investicije. Ipak, mnogo bi bilo bolje da mašine nijesu toliko zaposlene i da postoji društveno odgovoran odnos svih prema zajednici u kojoj živimo. Nažalost nije tako, kaže Aleksić.

-Prošle godine, u vrijeme obilnih padavina, u Norinu je, u toku samo jedne noći, napunjeno 13 velikih kontejnera smeća. Sigurno je da HE „Perućica“, sa svoje strane, čini sve kako bi poštovala ekološke standarde, ali joj je, očigledno, potrebna pomoć nadležnih instanci i, prije svega, saradnja građana – rekao je Aleksić.

I direktor HE „Perućica“ **Vladimir Bojičić**, takodje, skreće pažnju na otpad kao potencijalnu opasnost po rad sistema. Kaže da Elektroprivreda, često angažuje i eksternu mehanizaciju da uklanjanja smeće, iako nema obavezu da brine o tehničkom održavanju vodotoka. Međutim, ono što jeste i što proizilazi iz odredaba Zakona o finansiranju upravljanja vodama i naknada za korišćenje voda za proizvodnju električne energije i u izuzetno povoljnim prirodnim uslovima korišćenjem hidroakumulacija, jeste da, po određenoj formuli, svake godine izdvoji određenu sumu novca. A to redovno i čini.

-Prema toj formuli, za ovu godinu, naša kompanija je, trudeći se da svoje obaveze maksimalno poštuje, izdvojila 322.000€. Dio novca, koji izdvajaju i neki drugi privredni subjekti u Nikšiću, država upućuje lokalnoj samoupravi koja se stara o vodama od lokalnog značaja, odnosno o tehničkom održavanju vodotoka, navodi Bojičić.

Događa se i da kamion pun drva završi u rijeci, a često i balvani, frižideri, automobilske gume, školjke, namještaj nađu put do Ulazne građevine.

*Ponekad i ručno oslobađaju rešetku:
Aleksić i Dragović*

EKO POGLED: ZAKON „MRTVO SLOVO“ NA PAPIRU

Nepravilno odlaganje različitih vrsta otpada, kao jedan od najizraženijih ekoloških problema u Crnoj Gori, prouzrokuje stvaranje priličnog broja nehigijenskih, improvizovanih smetlišta, od kojih je znatan dio njih u koritima rijeka, podsjeća izvršni direktor Ekološkog pokreta „Ozon“ Aleksandar Perović.

Perović ističe da nije korektno očekivati od Elektroprivrede da se u velikoj mjeri bavi uklanjanjem otpada ili pomaže akcije udruženja za zaštitu životne sredine, a da joj se, sa druge strane, ne pruži pomoć u vidu neselektivne primjene važeće zakonske legislative.

-Zakon o upravljanju otpadom do danas je ostao „mrtvo slovo“ na papiru jer je izostala adekvatna primjena kaznene politike. Zbog toga problem nepravilnog odlaganja otpada kod nas nije doživljen kao bitan, ne samo za Elektroprivredu, već i za ukupan kvalitet života cijele zajednice, smatra Perović.

VIŠE OD POLA VIJEKA MALE CENTRALE „ŠAVNIK“ JEDINI ENERGETSKI OBJEKAT U ŠAVNIČKOJ OPŠTINI

Budimir Radović koji je ujedno i šef i jedini zaposleni već 23 godine, bez dana bolovanja, opslužuje ovaj proizvodni objekat. Vjeruje da je budućnost kraja u izgradnji novih, malih hidroelektrana.

Mala hidroelektrana „Šavnik“, smještena na terenu bogatom vodotocima, više od pola vijeka, prvi je i za sada jedini proizvodni energetski objekat u ovom kraju. Koristi vodu istoimene rijeke, pri padu od 27 metara. Instalirana snaga dva agregata je svega 200 kW. Izgrađena i puštena u rad 1957, prvih osam godina bila je osnovni izvor napajanja šavničke opštine električnom energijom. Kasnije, skoro deceniju, podmirivala je potrebe opštinske Građevinsko zanatske organizacije. Kad je završen „Durmitorski prsten“ jedno vrijeme nije radila, da bi, poslije rekonstrukcije 1987. godine, postala dio sistema.

Mini elektrana, nevelike snage, u zavisnosti od dotoka, godišnje proizvede, oko 550 hiljada kilovat časova. Njeni agregati, najzaposleniji u proljeće i jesen kad nadođu vode i počne da se topi snijeg sa durmitorskih vrhova, ove godine proizvešće blizu 450 hiljada kWh električne energije.

Brigu o maloj HE „Šavnik“, nakon toga, umjesto četvoročlane posade, preuzima mašinski inženjer **Budimir Radović**. Dvadeset i tri godine posvećenosti elektrani učinile su da je Budo poznaje „u dušu“, pa još izdaleka, po zvuku, prepoznaje da li sve funkcioniše. Podsjeća da mini elektrana, nevelike snage, u zavisnosti od dotoka, godišnje proizvede, oko 550 hiljada kilovat časova. Njeni agregati, najzaposleniji u proljeće i jesen kad nadođu vode i počne da se topi snijeg sa durmitorskih vrhova, ove godine proizvešće blizu 450 hiljada kWh električne energije.

Mašine, koje su u dosta dobrom stanju, remontuju se jednom godišnje, četiri-pet dana, i tada šefu i jedinom radniku HE „Šavnik“ u pomoć stiže ekipa sa Perućice.

-Stalno pratim rad elektrane. Česti su ispadi, sve zavisi od sistema Durmitorskog prstena. Kad je nevirijeme angažovan sam i po šest-sedam puta na dan. Dešavaju se i sitni kvarovi pa nešto uradim sam, a za ostalo konsultujem se telefonom – priča nam Budo koji u svom radnom vijeku nikada nije bio na bolovanju. Kaže da ga, na sreću, zdravlje dobro služi, a manji problemi pre-

guraju se „u hodu“, na nogama. Sa elektranom se srodio, smatra je svojom drugom kućom, tako da je, u trenutku kad smo ga posjetili radio na njenom „dotjerivanju“, farbanju. Mora se, kaže, red je da izgleda lijepo.

Dvadeset i tri godine posvećenosti elektrani učinile su da je Budo poznaje „u dušu“, pa još izdaleka, po zvuku, prepoznaje da li sve funkcioniše.

Radović vjeruje da bi za razvoj šavničke opštine mnogo značila izgradnja novih malih, odnosno vjetro elektrana, za koje postoje izrazito povoljni uslovi.

- Prošle godine sam bio uključen u izradu Studija koje je radila vodeća evropska energetska kompanija, austrijski „Kelag“. Oni su na ovom terenu bili predvidjeli četiri-pet malih, akumulacionih i protočnih elektrana kapaciteta 90 gigavat časova godišnje proizvodnje. Nevelike akumulacije zamislili su poput vještačkih jezera, uz korišćenje prirodnih predispozicija kao što su padovi na rijeci Bukovici i Bijeloj. To bi mnogo značilo za razvoj turizma i poljoprivrede ovoga kraja – mišljenja je Budimir Radović.

Pomoć stiže samo kad je remont

Radović u pogonu male HE „Šavnik“

MR BORISLAV BRNJADA MOTIV – NEPRESUŠNA ŽELJA ZA USAVRŠAVANJEM

Mr Borislav Brnjada, elektro inženjer barske Distribucije, zaljubljenik u svoju struku, dugogodišnji uzoran radnik naše kompanije, strastveni pčelar ni nakon 32 godine staža ne posustaje u želji za sticanje novih saznanja.

Intelektualna radoznalost je razlog zbog kojeg **mr Borislav Brnjada**, elektro inženjer barske Distribucije nije smatrao da je, nakon diplomiranja na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici završio, već započeo sa studiranjem problema iz struke koju je odabrao za životni poziv. Iako je još 1980. godine bio primljen na postdiplomske studije u Zagrebu, nemogućnost odsustvovanja sa posla učinila je da tu šansu propusti i da magistrira tek nedavno, u Podgorici. Tezu „Modelovanje uticaja torzionih oscilacija radnog vratila na varijable stanja motora napajanog iz invertora“ odbranio je pod vođstvom mentora, **prof. dr Milutina Ostojića**.

Počevši sa radom u barskoj Distribuciji svakodnevno je upoređivao nova iskustva sa saznanjima koja je dobio na fakultetu. Želja da se stalno usavršava potiče, kako kaže Brnjada, od činjenice da nikada nije bio indiferentan prema bilo kojem tehničkom problemu sa posla ili van njega. Potrebu da proširi svoja znanja vezivao je za zadovoljstvo, a ne za poboljšanje materijalnog statusa.

OSVRT NA MAGISTARSKI INTERDISCIPLINARNOST KAO PRISTUP

Pristupajući tezi „Modelovanje uticaja torzionih oscilacija radnog vratila na varijable stanja motora napajanog iz invertora“ kroz interdisciplinarnu vizuru, mr Borislav Brnjada je načinio sistem koji se sastoji od naponskog invertora, asinhrona mašine i mehaničkog podsistema sa koncentrisanim inercionim masama i torziono elastičnim vratilima, a koji se modeluje u Matlabu-Simulinku. Radi se, dakle, o stvaranju modela konverzije mehaničke u električnu energiju i međusobnoj interakciji mehaničkog i električnog dijela sistema. Interakcija se sastoji u tome što torzione oscilacije radnih vratila, generisane usljed invertorskog napajanja i promjene opterećenja pogona, povratno djeluju i imaju značajan uticaj na struje i flukseve statora i rotora pogonskog motora. Inače, objašnjava Brnjada, modeli i modelovanje koriste se u slučajevima rješavanja složenih sistema opisanih sistemom nelinearnih dinamičkih jednačina, čija je analitika teška ili nemoguća, a praktična izgradnja prototipa neracionalna.

U dijelu energetske elektronike Brnjada razvija tri modela invertorskog napajanja: modulacijom izlaznog napona primjenom prostornog vektora, uprosječenjem invertorskog napona na interval uzorkovanja kao i uprosječenjem napona na period naizmjeničnog referentnog napona. Asinhrona mašina predstavljena je sa tri modela: sistemom nelinearnih diferencijalnih jednačina, sistemom linearizovanih diferencijalnih jednačina u okolini stacionarne radne tačke, kao i sistemom stacionarnih jednačina. Mehanički sistem modelovan je primjenom linearnih diferencijalnih jednačina prvog, trećeg i petog reda.

Kod modelovanja je primijenjen modularni pristup. Svaki od navedenih modela formiran je u zasebni modul, tako da se mogu međusobno kombinovati da bi se, na taj način, dobio veći broj različitih modela ukupnog sistema.

Još dok je bio vojnik jedna knjiga okupirala mu je pažnju. „Uzemljenje neutralne tačke distributivnih mreža“, prof. dr J. Nahmana. Pomenuto štivo postavilo je temelj na kojem je Brnjada gradio svoj pogled na funkcionisanje distributivnog sistema.

Poseban impuls njegovom radu dao je razvoj računarske tehnike. U toku studija sa posebnim zadovoljstvom koristio je svaku priliku da radi na starom računaru IBM 1130 koji je bio u vlasništvu Elektroprivrede Crne Gore.

- Još veće zadovoljstvo sam imao upoznavši PC, jer sam mogao da radim na većem broju računarskih programa - prisjeća se naš sagovornik.

Tokom trideset dvogodišnjeg radnog vijeka u ED Bar Borislav Brnjada je radio kao projektant, šef odjeljenja za mjerenje, kao i za održavanje vazdušnih vodova, a potom i kao tehnički direktor te distribucije. Trenutno je na poslovima šefa grupe za investicije i saglasnosti. Učestvovao je na izradi mnogih studija, a kao tehnički direktor vodio je, pod izuzetno teškim uslovima, izgradnju četrdeset dvije TS 10/04 kV i jedne TS 35/10 kV, kao i preko 20 km SN vodova. Sa zadovoljstvom se prisjeća vremena dok je sa uspjehom obavljao posao tehničkog direktora ED Bar i to u periodu teških godina sankcija.

- Tada se, uz minimalne investicije, samo velikim angažovanjem izuzetno agilnih radnika mogao održati u funkciji distributivni sistem u Baru, podsjeća Brnjada.

Na kraju sa ponosom ističe da mu je porodica svesrdno pomogla u pripremi magistarske teze oslobodivši ga mnogobrojnih obaveza kako bi mogao da se posveti radu.

O.Vulanović

DVIJE VELIKE LJUBAVI – ELEKTRONIKA I PČELARSTVO

Da bi mogao da okonča tezu Borislav Brnjada je napravio ponovnu organizaciju svog slobodnog vremena. Kao višedecenijski pčelar i najveći proizvođač matica u Crnoj Gori do 2008. godine odrekao se proizvodnje matica i smanjio broj pčelinjih društava. Kao zaljubljenik u pčelarstvo, Brnjada je objavio pet dobro ocijenjenih radova u pčelarskim časopisima. Održao je i veći broj predavanja o zaštiti od varoze i o proizvodnji matica.

FRANCUZI GRADE VJETRENJAČE U NJEMAČKOJ

Francuska kompanija "Areva", jedan od vodećih svjetskih proizvođača opreme za atomske centrale, sprema se da u Njemačkoj izgradi 120 vjetroelektrana. Pregovori dviju strana u završnoj su fazi, a vrijednost posla procjenjuje se na 1,2 milijarde eura.

Portparol kompanije "Areva" potvrdio je za agenciju Rojters informaciju o ugovorima sa Njemačkom. Francuski proizvođač opreme za atomske centrale već ima šest aktivnih vjetrogeneratora u Sjevernom moru, nedaleko od njemačke obale.

Njemački parlament, ranije ove godine, odobrio je odustajanje zemlje od atomske energije, s tim što će posljednji nuklearni reaktor u Njemačkoj biti ugašen do 2022. godine. Najveća ekonomija euro zone, zbog toga, mora već sada da traži zamjenu za "mirnodopski atom".

/Rojters/

U SRBIJI DO 2015. NAJVEĆI SOLARNI PARK NA SVIJETU?

Ministarstvo za prostorno planiranje Srbije sa luksemburškom kompanijom "Securum equity partners" potpisalo je Sporazum o investiciji kojom bi se na jugu Srbije izgradili solarni paneli na, čak, 3.000 hektara. Vrijednost investicije procjenjuje se na, gotovo, 3 milijarde dolara. Tako bi Srbija do 2015. godine mogla da ima najveći solarni park na svijetu, dva puta veći od sadašnjeg lidera, koji se nalazi u Kaliforniji.

Luksemburška kompanija je na svojoj zvaničnoj internet stranici objavila da je sa Vladom Srbije potpisala Sporazum i da su sa firmom "Amicorp Fund Services" već započeli i osnivanje investicionog fonda. Kako su naveli u kompaniji "Securum Equity Partners", nedavno je potpisan Okvirni sporazum, pravno neobavezujući, između Republike Srbije i te kompanije kojim se izražava spremnost obje strane da preuzmu aktivnosti usmjerene ka brzoi i uspješnoj realizaciji projekta. Projekat bi, radi što manjeg uticaja na životnu okolinu, trebalo da se realizuje, uglavnom, na marginalnom zemljištu koje nije namijenjeno za poljoprivredu.

/Energetika.ba/

CRNOGORSKI PRIRODNI BISERI

MAGIJA KAPETANOVOG JEZERA

Crna Gora je kao magična kutija. Kad pomislimo da smo je čitavu upoznali, uzduž i poprijeko, put nas odvede u predio u koji nikada nijesmo bili, a koji će zauzeti dominantno mjesto u našim sjećanjima. Jedno od takvih mjesta je i Kapetanovo jezero, izletišta Nikšićana. Na Ilindan na njemu je susret plemenika iz ovih krajeva. Kapetanovo jezero nas osvaja pri prvom susretu, kao što osvajaju i predjeli duž cijelog puta od Nikšića do njega. Ređaju se magične slike, a u nama pitanje: »Da li je moguće da i ovo imamo?«

Vodič na mom jednodnevnom izletu bio je **Rajko Bezmarević**, poznati crnogorski biciklista, koji iza sebe ima veliki broj osvojenih medalja i priznanja, a koji je i veliki ljubitelj prirode i njenih ljepota. Prošle godine u organizaciji GIZ-a bio je na kursu za markiranje staza, na kojem su učestvovali po dva člana iz planinarskih i biciklističkih klubova iz Crne Gore. Nakon uspješno završenog kursa, podijeljeni po grupama, od Orjena – Lovćena – Sutormana, pa sve do Rumije markirali su 150 kilometara biciklističkih staza na planinsko-primorskoj transferzali. Njegovo poznavanje planina i njihovih čudi omogućilo mu je da radi kao vodič mnogim domaćim i stranim turistima, kojima su planine i planinarenje, strast i ljubav. Inače, Rajkova ljubav prema prirodi datira od najranijeg djetinjstva. Uvijek je istraživao i otkrivao nova mjesta u kojima je nalazio svoj mir i spokojstvo, a takvo jedno sam i ja našao toga dana, opijen prizorima netaknute pri-

rode. Put od 33,5 kilometara (28 km relativno dobrog asfaltnog puta i 5,5 km makadama) kroz **Župu, Zagrad, Konjsko, Bare Bojovića, Lukavicu** može se veoma brzo preći, ali meni je za to rastojanje trebalo mnogo više, jer iza svakog novog prevoja javljale su se slike koje sam želio ovjekovječiti. Gorde planine i planinski vrhovi, livade sa najljepšim bojama planinskog cvijeća, koje se na pojedinim mjestima bijele od cvijeta narcisa (u narodu poznatom kao kaloper ili dokoljen), stare kameno-drvene kolibe autentične za ove predjele nijesu me ostavljale ravnodušnim, već su me ispunjavale radošću i zadovolj-

stvom zbog odluke što sam se tog junskeg dana uputio u novo istraživanje, u novu avanturu.

Kako smo se približavali jezeru, odlučih da posljednja 3 kilometra do njega pređem »pješački«. Želio sam da svim čulima osjetim tišinu koja je vladala tim prostorima, dok su cvrkuti ptica stvarali najljepšu simfoniju za uši. Ovakvi trenuci su najveći dar prirode za svakog ljubitelja divljih ljepota...

Dolaskom na visoravan sa koje se vidi cijelo jezero zastajem. Ostajem bez riječi. Okruženo **Moračkim planinama** koje kao da ga žele sačuvati samo za sebe ispred mene se prostiralo **Kapetanovo**

Okruženo Moračkim planinama koje kao da ga žele sačuvati samo za sebe ispred mene se prostiralo Kapetanovo jezero, nestvarno u svojoj ljepoti. Voda poput ogledala. Refleksija planina u njoj. Plavetnilo neba sa po nekim bijelim oblakom. Stvorena je magična slika kojoj sam se predao i jedino je ona u tim trenucima postojala za mene. Stajao sam na tom mjestu, ne znam ni sam koliko dugo.

Rajzaribolovce

Pogled koji odmara oči

jezero, nestvarno u svojoj ljepoti. Voda poput ogledala. Hladna poput leda, jer ga puni nekoliko izvora, potoci. Refleksija planina u njoj. Plavetnilo neba sa po nekim bijelim oblakom. Stvorena je magična slika kojoj sam se predao i jedino je ona u tim trenucima postojala za mene. Stajao sam na tom mjestu, ne znam ni sam koliko dugo...

Dolazak grupe motociklista me je trgao i shvatam da nijesam došao sam. Odlazim do obale jezera na koju se smjestio moj vodič. Prolazim pored ribarskih štapova i ribolovaca kojima je svaki ulov uživanje.

Na visoravnima pored jezera nalaze se male tradicionalne kameno-drvene kolibe, koje svojim oblikom i stilom ovom kraju daju jedinstvenu ljepotu. Ovakvo arhitektonsko rješenje okolnih građevina ovaj kraj mogu svrstati u zemaljski raj. Ali, čovjek ne bi bio čovjek ako ne bi dao svoj pečat, ne razmišljajući o skladu koji bi ovaj prostor morao da ima. Počela je nekontrolisana izgradnja betonskih vikendica koje svojim izgledom »ruše« ljepotu koju bismo morali sačuvati i zaštititi, jer kad gradnja uzme maha biće kasno.

Jezero, kao mjesto odmora pored, šetnje, rekreativnog pećanja... može biti i izuzetno atraktivno u vožnji bicikla... Rajko nam je to demonstrirao. Vožnjom uz strme visoravni, kao i spuštanjem sa tih vrleti, još jednom je dokazao da za njega i njegovo biciklo nema nesavladivih prepreka...

U neposrednoj blizini Kapetanovog jezera nalazi se i **Manito jezero** do kojeg treba oko 40 minuta hoda izuzetno strmim padinama. Poznato je kao i Brnjičko jezero po stjenovitom predjelu Brnika. Dugo je 220, široko 140, a duboko 13 metara, sa izuzetno bistrom i čistom vodom. Imali smo u planu i njega obići, ali zbog neba koje se počelo »rogušiti« od te ideje smo odustali, jer vrijeme se u ovim planinama zna za čas promijeniti. Ostavili smo ga za neki drugi put. I nakon svega što još reći osim da me raduje odluka Vlade Crne Gore i resornih ministarstava da će prioritet u narednom periodu dati razvoju planinskih djelova Crne Gore, jer zaista se ima u što uložiti i ponuditi turistima. Nadam se da će i Kapetanovo jezero ući u taj projekat na radost svih ljubitelja prirode i njenih divljih ljepota.

**Tekst i fotografije:
Andrija Kasom**

IME DOBILO PO KAPETANU MIŠOVIĆU

Kapetanovo jezero, koje se nalazi u podnožju Moračkih planina, ime je dobilo po kapetanu Mišoviću iz Nikšića koji se za vrijeme borbe sa Turcima hrabro borio i branio ove krajeve. Dužina jezera je 480 metara, širina 200, a dubina je oko 37 metara. Po jednim podacima jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 1680 mnv, a po drugim na 1780 mnv. Okružuju ga Moračke planine sa vrhovima Lukavice, Žurim, Rogođed i Stožac. Ovo glacijalno jezero pune tri izvora, od atmosferske padavine i još par potoka. U jezeru živi »kanadska pastrmka« za koju je karakteristično da živi u izuzetno čistim i hladnim vodama. Smatra se da je po dubini treće u Crnoj Gori, poslije Crnog i Skadarskog jezera.

Vožnja mimo asfalta

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

Docent dr Vesna Miranović, direktor Instituta za bolesti djece

DJECA NEISCRPNA ENERGIJA

Dr Vesna Miranović neobična je po mnogo čemu: neobična je po tome što je studije medicine završila za manje od pet godina, direktor je Instituta za bolesti djece, docent na Medicinskom fakultetu u Podgorici, autor jedne monografije, jedne stručne knjige, jednog poglavlja u okviru druge stručne knjige i više naučnih radova iz oblasti kardiologije. Uz sve to je i majka četvoro djece.

Biti istovremeno rukovodilac ustanove, ljekar, profesor i roditelj veoma je, zahtjevno. Za neke možda i nedostižno. Kako Vi uspijevate da odgovorite svim zahtjevima, morate li nešto da žrtvujete?

Svakako je najzahtjevnije, ali i najljepše biti majka četvoro djece. Dok su sve moje aktivnosti vremenski ograničene, dotle je posao majke stalan, bez prekida, bez prava na godišnji odmor. Onog trenutka kada je porodica postala centar mog svijeta, potreba za pravilnom organizacijom života se nametnula kao uslov normalnog življenja. Tako je moj osjećaj za obaveze, stečen još u školskom periodu, došao do punog izražaja. To je u suštini tajna uspjeha: uskladiti obaveze sa mogućnostima, prihvatiti ih sa lakoćom, suočiti se što prije sa saznanjem da su u suštini mogućnosti gotovo neograničene ako radiš ono što voliš. Vremenom svakome od nas postane jasno da se život sastoji od mnogo rada i malo zadovoljstva. Smatram da je jedna od malih tajni velikih majstora života da rad prihvate kao zadovoljstvo. Bavljenje djecom vam pruža neslućene mogućnosti u tom smjeru.

Poseban izazov je rukovođenje ustanovom sa 350 zaposlenih, a bavise zdravljem djece. Moja obaveza je da u svakom trenutku iskažem ozbiljnost, posvećenost i temeljitost, kako u rješavanju svakodnevnih, manje-više trivijalnih prob-

lema organizacije, tako i u hvatanju u koštac sa najvažnijim zadacima koji su u nadležnosti Instituta za bolesti djece, a odnose se na kreiranje i nadzor nad zdravstvenom politikom u oblasti pedijatrije.

Donacija Elektroprivrede od 7000 eura nam je zaista puno značila. Imala je simbolični moto: "Unesimo svjetlost u Institut za bolesti djece". Mislim da ima prostora za dalju saradnju i da će dokazana velikodušnost vaše kompanije ponovo obradovati naše pacijente

Poznato je da se bavite i naučnim radom te da ste i na tom polju postigli zavidne rezultate. Na čemu zapravo radite?

Kao neko ko je ogromnu energiju uložio u svoje stručno usavršavanje (specijalizacija, subspecijalizacija, magisterijum, doktorat) usvojila sam pravila ponašanja koja nalažu kontinuiranu edukaciju. Ona podrazumijeva stalno praćenje novina, kako u pedijatriji, tako i u pedijatrijskoj kardiologiji koja je moje najuže usmjerenje. Pedijatrija je veoma živa oblast. Pravila koja su do juče važila sju- tra mogu biti u potpunosti opovrgnuta,

te je praćenje zbivanja u ovoj oblasti imperativ stručnog napretka. Da biste ostali u formi, pored istraživačke radoznalosti, morate posjedovati niz vještina za pristup naučnom radu. Vremenom, kako se iskustvo akumulira, tako počnete da uočavate pojave, kretanja, pokazatelje kojih ranije niste bili svjesni, a suštinski su značajni za kreiranje pedijatrijske zdravstvene politike. To se očekuje od onih koji se nalaze na vrhu piramide ustanova koje se bave zdravljem djece. Kritičnost, oportunitizam, demagogija su privilegije mladosti. Puna profesionalna zrelost podrazumjeva planirane akcije, projektovani razvoj, sinhronizovanu aktivnost, analitičnost i sposobnost sinteze zaključaka koji vode naprijed. Ta zrelost u oblasti pedijatrije u našim uslovima podrazumjeva da hvatate korak sa savremenim svijetom bez kompleksa male sredine, kompetentno i samouvjereno. Projekat skринinga sluha, kohlearnog implanta, izrada smjernica dobre kliničke prakse samo su dio aktivnosti koje su u toku, a imaće dalekosežne pozitivne uticaje na budućnost.

Širom svijeta, pa i kod nas, vlada tiha epidemija kardiovaskularnih oboljenja. Koliko djece koja boluju od različitih bolesti srca i srčanih mana godišnje prođe kroz Kardiološko odjeljenje?

Učestalost urođenih srčanih mana u Crnoj Gori je, kao i u svijetu 0,8% od ukupnog broja živorođene djece. Većinu čine manje teške mane, dok 0,3% ove djece ima kompleksne, vitalno ugrožavajuće mane koje dižu na visoki nivo pozornosti znatan broj medicinskih profesionalaca u okviru pedijatrijske medicine. Liječenje ovih pacijenata zahtijeva usko specijalizovano znanje gotovo ekspertnog nivoa, brzu reakciju i veoma često aktivnu komunikaciju sa dječjim kardiolozima u bližem i daljem okruženju radi donošenja prave odluke o daljem liječenju djece. Ovi najteži pacijenti su gotovo po pravilu godinama vezani za svoga kardiologa i ta se veza nastavlja u pojedinim slučajevima i nakon punoljetstva.

Liječenje djece sa urođenim srčanim manama je u poslednjih par decenija veoma mnogo napredovalo. Kvalitet njihovog života je znatno unaprijeđen, a budućnost djeluje veoma optimistično iz vizure dobro informisanog pedijatrijskog kardiologa.

Donacija EPCG nam je zaista puno značila: Dr Vesna Miranović

Inače, Kardiološka ambulanta je jedna od najopterećenijih u Institutu za bolesti djece. Roditelji u nju dovode djecu sa strepnjom od dijagnoze a izlaze ponekad sa poražavajućim saznanjem da dijete ima značajan problem koji ga svrstava u grupu djece sa hroničnom bolešću. Kroz kardiološku ambulantu u kojoj se vrši kompletna neinvazivna obrada pacijenata na godišnjem nivou prođe oko 3000 pacijenata, uradi se oko 2500 ultrazvučnih pregleda, oko 250 holtera i oko 80 ergometrija. Pedijatrijski kardiolozi marljivo vode brigu o oko 600 operisanih pacijenata.

Onajko se i u privatnom profesionalnom životu bavi djecom osjeća se potpuno ispunjenim, jer vas samo djeca mogu hraniti energijom koja vas ne ostavlja na pola puta. Prevedeno na jezik EPCG, oni su grejna tijela, obnovljivi izvori energije. Oni su zahtjevni potrošači energije, ali i njeni neumorni stvaraoci koji vas dižu na noge i onda kada imate utisak da vas snaga napušta.

Je li vaša ustanova dobro opremljena i čime se mjeri kvalitet njenog rada?

Možemo se pohvaliti dosta dobrom opremom, ali je to daleko od zadatih standarda i planova za napredovanje. Oprema koja se u posljednjih nekoliko godina slivala u Institut za bolesti djece, što kroz program nabavki Kliničkog centra CG, što kroz donacije, nije dovolj-

na za naše ambiciozne planove daljeg razvoja.

Posebna vrijednost Instituta za bolesti djece su ljudski resursi. U našoj ustanovi radi 50 ljekara na specijalizaciji, specijalista i užih specijalista koji krajnje posvećeno, kompetentno i savjesno ulažu veliki napor da svako dijete bude adekvatno medicinski zbrinuto. Jedan broj sestara je osim srednje medicinske škole završilo i fakultet što je dodatno unaprijedilo negu pacijenata i šanse za povoljan ishod. Gotovo svi roditelji pacijenata koji su bili u prilici da koriste usluge našeg osoblja imaju samo riječi hvale za ljudski pristup, stručnu predanost i profesionalnu posvećenost.

EPCG u okviru svog poslovanja posebnu pažnju poklanja društveno odgovornom poslovanju. Predmet našeg interesovanja su i aktivnosti na unapređenju i razvoju sistema socijalne i zdravstvene zaštite za djecu i omladinu. U tom smislu naša kompanija je opredjeljivala donacije i za Institut za bolesti djece. Koliko instituciji kojom rukovodite znače donacije raznih međunarodnih organizacija, NVO-a, privatnih kompanija?

U situaciji kada se država nalazi u stanju pojačanih mjera štednje uvijek postoji opasnost da restrikcijama budu obuhvaćeni najvulnerabilniji djelovi populacije čiji su zaštitni mehanizmi u odnosu na ovu namjeru ograničeni. Zato se trudimo da svoje aktivnosti usmjerimo u dva pravca. Jedan je da u okviru sistema stavljam poseban akcenat na potrebe zdravstvene zaštite djece i ne odustajemo od toga, a da na drugoj strani promoviramo donatorst-

vo kao jedan od pomoćnih ventila za prevazilaženje materijalnih problema u sferi zdravstva.

Evidentno je da su se povećali standardi u zahtjevima prema zdravstvenom sistemu, dok materijalna izdvajanja za zdravstvo ne prate nametnutu dinamiku razvoja. Ovu disproporciju između želja i mogućnosti možemo djelimično prevazići animacijom NVO, dobrostojećih kompanija i međunarodnih organizacija koje povremeno ili u kontinuitetu imaju potrebu da kroz donacije dio svog profita usmjere djeci, što nailazi na odobravanje, kao rijetko šta drugo. Naša tradicionalna sredina veoma uvažava one koji pomažu djeci.

Donacija Elektroprivrede od oko 7000 eura nam je zaista puno značila. Imala je simbolični moto: "Unesimo svjetlost u Institut za bolesti djece". Mislim da ima prostora za dalju saradnju i da će dokazana velikodušnost vaše kompanije ponovo obradovati naše pacijente.

Važan dio društveno odgovornog poslovanja svakog subjekta svakako je i briga o energetske efikasnosti. Da li i na koji način sprovodite određene mjere štednje el. energije u Institutu? Ima li planova o poboljšanju energetske karakteristika ove zdravstvene ustanove?

Institut je 2007. godine dobio donaciju Vlade Slovačke u vidu solarnih čelija za zagrijavanje sanitarne vode, koje su montirane na krov naše ustanove.

Problem nam predstavljaju velike staklene površine zbog kojih je ljeti prevruće, dok je zimi potrebno više energije za zagrijavanje. Svakako da u okviru ustanove postoje velike, neprepoznate mogućnosti za unapređenje energetske efikasnosti, pa bi nam konkretni predlozi i aktivnosti u tom pravcu bili od velike koristi.

Jeste li Vi lično zadovoljni uslugama Elektroprivrede Crne Gore? Da li postoji neki servis koji bi Vama, kao osobi koja vodi vrlo dinamičan život, mogla da ponudi Elektroprivreda, a koji bi Vam olakšao svakodnevno obavljanje aktivnosti?

Pozdravljam sve aktivnosti Elektroprivrede koje omogućavaju da koristimo u kontinuitetu i na siguran način brojne napredne tehnologije koje je donio 21. vijek. Pratim vaš rad i veoma mi je drago što nastojite da unaprijedite i modernizujete svoje poslovanje kroz implementaciju savremenih brojlara. Nadam se da je to samo prvi korak i da možemo očekivati još noviteta.

B. Mitrović

Aleksa Backović

ČOVJEK MORA DA BUDE JAK I ISTRAJAN

Odgovornim odnosom prema poslu ovaj hrabri čovjek zavrijedio je poštovanje kolega i uvjerio skeptike da i slijepo osobe mogu raditi brojne poslove.

U bjedljiv i prijatan glas već dvije decenije može se čuti sa telefonske centrale Direkcije Elektroprivrede. Veoma profesionalno, bez žurbe i nervoze posao telefoniste obavlja **Aleksa-Aco Backović**, osoba sa invaliditetom. Slijep od šeste godine, kada mu je u ruci eksplodirala bomba koju je pronašao u dvorištu svoje kuće, nije se prepustio malodušnosti.

Kao administrativni tehničar, poslije završene srednje Birotehničke škole u Zagrebu, Aco se 1978. godine zaposlio u Elektroprivredi. Počeo je kao daktilograf prije trideset i tri godine kada je pojava slijepog čovjeka za pisačom mašinom, najblaže rečeno, izazivala čuđenje. Velikom upornošću i željom da uspije i pokaže šta zna, Aco se borio sa predrasudama i natjerao sumnjičave da mu vjeruju i hvale njegov rad. Vještinu kucanja na pisačkoj mašini savladao je tokom srednjoškolskog obrazovanja za slijepu i slabovidu djecu. Na takmičenjima u brzom i tačnom kucanju Aco je, iako potpuno bez vida, bio ispred onih koji

U školi smo igrali i fudbal, što sam naročito volio. Zvuči nevjerovatno da slijepi ljudi igraju, ali mi bismo kačili na loptu zvečku od pivskih zatvarača pa smo po zvuku, koji je naš glavni orijentir, pratili loptu. Šutirali smo se, udarali, ali smo igrali.

su djelimično vidjeli, pa je osvajao brojne nagrade.

Daktilografija mu je, kaže Aco, išla za rukom, jer je imao dobru memoriju, a i prsti su ga slušali, jer su bili izvježbani i brzi zahvaljujući njegovoj strasti, sviranju na harmonici kojom osmišljava svaki slobodan trenutak. U svijet tame muzika unosi boje, oblike i ritam pa Aco mnogo toga „vidi“ uz pomoć svog instrumenta.

- Čovjek mora da bude jak i istrajan da bi se iščupao iz nevolje. U školi smo, sjećam se, igrali i fudbal, što sam naročito volio. Zvuči nevjerovatno da slijepi ljudi igraju, ali mi bismo kačili na loptu zvečku od pivskih zatvarača pa

smo po zvuku, koji je bio naš glavni orijentir, pratili loptu. Šutirali smo se, udarali, ali smo igrali – priča Aco.

Svoje dobro pamćenje Aco objašnjava urođenim darom, a dijelom i sposobnošću koja se razvila na račun izgubljenog čula. Ova osobina mu je od izuzetne pomoći na sadašnjem poslu telefoniste na kojem radi od 1991. godine. Nebrojene telefonske brojeve zna napamet, a unutar kompanije ne postoji broj telefona koji ne zna. U glavi drži i stotine kućnih brojeva svojih kolega. Upamćena je anegdota kad ga je jedan inženjer upitao: „Aco, molim te, hoćeš li mi reći koji je moj kućni broj, zaboravio sam?“.

Radni dan mu protiče u nastojanju da svakome izađe u susret. Strpljivo bira tražene brojeve ne pokazujući zamor ili dosadu. U njegovom glasu niko nikad nije prepoznao nestrpljenje ili lošu volju iako se osobe sa invaliditetom suočavaju sa brojnim psiho-socijalnim i fizičkim ograničenjima. Humanost jednog društva ogleda se i u brizi prema osobama sa invaliditetom i obezbjeđivanju uslova za ispoljavanje svih potencijala koje te osobe posjeduju. Elektroprivreda stoga, kao osvjedočeno društveno odgovorna kompanija, ulaže napore da im obezbijedi ravnopravne uslove i podršku. Tako je Aco zadovoljan svojim statusom. Ima koeficijent koji odgovara njegovoj školskoj spremi. Posao koji obavlja u skladu je sa njegovim mogućnostima i kvalifikacijama, u radnoj sredini u kojoj je zbog svoje ozbiljnosti prema poslu, veoma poštovan.

U glavi drži i stotine kućnih brojeva svojih kolega. Upamćena je anegdota kad ga je jedan inženjer upitao: „Aco, molim te, hoćeš li mi reći koji je moj kućni broj, zaboravio sam“.

Ovaj hrabri čovjek „glava“ je petočlane porodice koja živi u kući od četrdeset kvadrata. Žive isključivo od Acovih primanja. Uprkos svemu, iz njihovog skromnog doma često se začuje Acova harmonika.

O. Vulanović

Slobodni trenuci uz zvuke harmonike: Aleksa-Aco Backović

VELEMAJSTOR BRANKO DAMLJANOVIĆ NAJDRAŽE SU MI CRNOGORSKA I BOSANSKA LIGA

Velemajstor Branko Damljanović, posljednji prvak bivše SFRJ u šahu 1991. godine, za naš list govori o svojim počecima u "čarobnoj" igri na 64 polja, angažmanu u šahovskom klubu "Elektroprivreda", novim trendovima u toj misaonoj igri...

Vaša šahovska biografija, po mnogima je izuzetno neobična. Kada ste počeli da aktivno igrate šah i koji su to momenti u šahovskoj karijeri kojih se najdraže sjećate?

Rođen sam 1961. godine u Novom Sadu, a odrastao sam u Čačku. Upravo za Čačak vezani su moji prvi šahovski koraci. Moju šahovsku karijeru mnogi nazivaju neobičnom iz jednog prostog razloga, a to je da sam se šahom počeo baviti prilično kasno. Ja nikada nijesam igrao i takmičio se u pionirskoj konkurenciji, a došao sam do titule velemajstora. Volio sam kao mlad košarku i upravo u pauzama "basketa" na terenu KK "Železničar" počeo sam igrati šah. Bile su to brzopotezne partije u kojima su svi vidjeli moj veliki talenat za igru na 64 polja. Kasnije je sve išlo prilično brzo i titulu velemajstora imao sam već 1989. godine. Kao meni posebno drage u karijeri, izdvojio bih nastupe za reprezentaciju bivše SFRJ. Sa ponosom ističem da sam odlično igrao na osam olimpijada, sedam prvenstava Evrope, a nastupao sam i na svjetskom šampionatu. Igrao sam u brojnim šahovskim klubovima. Počeo sam u Zemunu, pa u Crvenoj Zvezdi, Partizanu, Valjevu...

Na ovogodišnjoj Premijer ligi Crne Gore bili ste za prvom tablom ŠK "Elektroprivreda". Kako bi opisali u najkraćem Vaš angažman u ŠK naše kompanije?

Pa, šah je danas, da tako kažem, postao jako liberalan. Ja kao čovjek koji se profesionalno bavim njime nastupam, u posljednje vrijeme, za više klubova u raznim ligama u regionu. Tako sam nastupao i za ŠK "Elektroprivreda" na Premijer ligi Crne Gore mada se, po mom mišljenju, "nijesam baš proslavio svojim nastupom". Ipak, osvajanje trećeg mjesta za ovaj klub u izuzetno jakoj konkurenciji predstavlja veliki uspjeh. Želio bih ovom prilikom naglasiti da ću i dalje igrati za ŠK EPCG, jer u Klubu vlada izuzetno dobra, sportska atmosfera. Inače, od liga u regionu najdraže su mi upravo crnogorska i bosanska.

Ko su bili Vaši šahovski uzori, i da li ih i sada imate?

Teško mi je izdvojiti uzore, jer mi je svaki period u karijeri nešto označilo. Sigurno je jedino da sam kao mlad bio oduševljen knjigom "Zdrav razum o šahu" Emanuela Laskera, ali i publikacijama o legendarnom Bobiju Fišeru. To je ostavilo veliki utisak na mene i odrazilo se na moju šahovsku karijeru.

Nikada nije nastupao u pionirskoj konkurenciji: velemajstor Branko Damljanović

Da li po Vašem mišljenju za igranje šaha treba imati neke urođene predispozicije ili se dobar rezultat i tutule stiču upornim treningom?

Mislim da je potrebno i jedno i drugo, mada u današnje vrijeme prevladava upornost. Talenat je svakako olakšavajuća okolnost za bavljenje ovom misaonom igrom, ali mislim da je šah danas naporan zbog "informatičke eksplozije" koja ga je zahvatila kao i mnoge druge sfere savremenog života. Upliv informatike pogodilo je posebno starije šahiste, među koje spadam i ja iz prostog razloga što nijesmo odrastali uz računare i nijesu nam oni bili glavni izvor informacija o igri na 64 polja.

Koje su Vam aktivnosti trenutno najbitnije i kakvi su Vam takmičarski planovi?

Pa ja ću nastaviti da se profesionalno bavim šahom, mada je realno gledajući svakim danom sve manje novca i sve manje šahovskih turnira, dok raste broj profesionalnih šahista. Ipak, i pored svega, kvalitetni takmičari će imati gdje da igraju.

Koliko je danas šah popularan i da li se mladi naraštaji dovoljno interesuju za ovu misaonu igru?

Šah definitivno mijenja svoj format gledajući globalno, upravo zbog interneta i globalnih promjena komunikacije. Nema više gledanja partija uživo, nego sve to ide "online". Da li to doprinosi popularizaciji šaha pokazaće vrijeme. Prisetih se vremena kada je šahovske turnire Investbanke u beogradskom Sava centru gledalo uživo i po tri hiljade ljudi. Sada turnire igramo u malim prostorijama i nikog nema osim sudija i takmičara. Ipak, za mene kao takmičara najbitnije je da ima uslova za igru.

Kolikoste upućeni u aktuelne probleme energetske efikasnosti?

Mislim da ovdje na Balkanu još nijesmo dostigli svijest o racionalizaciji bilo čega, pa to isto važi i za energiju. Dok razvijene zemlje Zapada uveliko prave "energetski efikasne" kuće mi još uveliko rasipamo skupu energiju i teško se prilagođavamo da pređemo nan neke efikasnije načine grijanja.

Da li su Vam računi za struju visoki?

Cijena električne energije, po mom mišljenju, nije visoka. Moja porodica koristi TA peć za grijanje i računi su negdje oko 100 eura mjesečno. Za bilo koji drugi način grijanja, trenutno, je potrebno isto toliko novca tako da, za sada, nemam u planu da tu nešto mijenjam.

Miodrag Vuković

UTISCI NAKON VIKENDA U "SPLENDIDU" LJUBAZNOST NA KOJU „OBIČAN“ ČOVJEK NIJE NAVIKAO

U prvom kolu nove nagradne igre našeg lista, "Budi u toku, budi u igri", atraktivnu glavnu nagradu, vikend u luksuznom hotelu „Splendid“ u Bečićima za dvije osobe osvojio je radnik TE Pljevlja Radoš Dragaš. Budući da je, kako reče u godinama, sa velikim zadovoljstvom nagradu je prepustio sinu i snahi.

Kada mu je otac javio da im ustupa nagradni vikend u Splendidu, oduševljenju majora **Miljana Dragaša** i njegove supruge **Branke** iz Podgorice nije bilo kraja. Atmosferu je podgrijavala činjenica da je Miljan već bio u ovom luksuznom hotelu i znao šta nudi velelepni objekat sa pet zvjezdica, ali nije imao prilike da uživa u njemu.

Topao i lijep dan nalik proljeću, krajem novembra kad su Branka i Miljan krenuli ka Bečićima, obećavao je mnogo. Da im očekivanja neće biti iznevjerena shvatili su čim su stupili u predivan hol hotela smještenog na samoj obali Jadrana. Soba koju su dobili, sa pogledom na more i bazene, bila je spoj prirodnih ljepota i prefinjenog komfora. Da bi se osjećali kao dobrodošli i dragi gosti pobrinulo se osoblje koje je odmah bilo spremno da ispuni svaku njihovu želju. Miljan to opisuje kao ljubaznost na koju „običan“ čovjek nije navikao.

- Ovo nam je bila jedinstvena prilika da pobjegnemo od svakodnevice i prepustimo se uživanju. Duge šetnje pored mora donijele su nam odmor od gradske vreve, a ono što nam je pružio „Splendid“ nikad nećemo zaboraviti – kaže Miljan.

- U hotelu ima sve što se samo poželjeti može. Od otvorenih i zatvorenih bazena, preko saune i fitnes centra, manikira, pedikira, masera, butika, prodavnica, kazina do prelijepe muzike uživo, na klaviru. Sve je podređeno gostu i njegovim potrebama. Restoran i kvalitet hrane suviše je i pominjati. Naša čula uživala su u mnogobrojnim đakonijama i pikantnim jelima. Sada kad je sve prošlo, čini nam se da smo sanjali – ne krije oduševljenje Miljan Dragaš.

O. Vulcanović

Nagrada za pamćenje: Branka i Miljan Dragaš

Sakupljajmo
za
Delimano!

delimano®

50%
popust*

SAKUPITE I IZABERITE

Delimano eko posuđe za pripremu zdrave hrane

Sakupljajte naljepnice od 07.11.2011. do 26.02.2012. i iskoristite ih do 11.03.2012.

 Mercator

 RODA

 Tehnika

*Popust se obračunava na regulamu cijenu i važi samo ako je priložen kupon sa dovoljnim brojem sakupljenih naljepnica.

PREDSTAVLJAMO: VRNJAČKA BANJA LJEKOVITA I LIJEPA

Vrnjačka Banja spada u najljepše banje Srbije. Nalazi se u istoimenoj opštini, smještena između planine Goč i Zapadne Morave na oko 200 kilometara južno od Beograda. Čist vazduh i umjerena - kontinentalno - planinska klima, kao i vrhunska turistička ponuda učiniće da se svaki gost iz Vrnjačke Banje vrati kući pun utisaka i lijepih uspomena.

U Banji se nalaze izvorišta desetak mineralnih i termomineralnih voda različitih hemijskih i fizičkih osobina. To je jedino mjesto na svijetu koja u šetališnom krugu od tri kvadratna kilometra ima četiri različite mineralne vode, prvorazredne, a različite ljekovitosti. Tri su hladne, a jedna topla koja je, pri tom, svojevrsan prirodni fenomen jer ima temperaturu ljudskog tijela. U ovom najvećem i najpoznatijem banjskom liječilištu u Srbiji

mogu se prevenirati i liječiti: dijabetes, hronično zapaljenje crijeva i želuca, bolesti žučne kese i žučnih puteva, čir na želucu i dvanaestopalačnom crijevu, bolesti bubrežne karlice, mokraćne bežike i mokraćnih puteva, a blagotvorno utiče i na stanje poslije preležane žutice.

Čitava ova regija bogata je značajnim spomenicima srednjovjekovne kulture. U neposrednoj blizini nalazi se desetak manastira i crkava pa se može posjetiti Studenica, Žiča, Gradac, Đurđevi Stupovi, Sopoćani, Ljubostinja, Kalenić, Veluce, zatim utvrđenja Maglić, Ras, Brvenik.

Bogati parkovi, koji datiraju iz 19. vijeka idealni su za šetnju i opuštanje, a nezaboravan ugođaj nude i topli bazeni. Za one koji se odluče za dugačku šetnju na planinu Goč, koja je udaljena samo 11 kilometara od centra Vrnjačke Banje, biće nagrađeni posebnim kvalitetom. Naime, ova planina svojim čistim vazduhom povoljno utiče na anemične osobe, jača metabolizam i nervni sistem, a dobra je i za sportske treninge i rekreaciju. Posjeduje privlačne ski staze, a naročito su upečatljive noćne vožnje. Mladi ljudi rado će čuti da u Banji sve vrvi od atraktivnih kafića i diskoteka.

Vrnjačka Banja ima veoma dugu tradiciju liječilišta. Njene ljekovite vode imaju istoriju od par stotina godina. Otkrili su je Rimljani još prije 2000 godina, gradeći na tim terenima liječilišta i oporavilišta za svoje vojnike. Pravi razvoj moderne Banje započeo je krajem devetnaestog vijeka, kada su prvi gosti krenuli ka ovoj regiji. Dolazili su ljudi sa svih strana radi liječenja, čistog vazduha, a kasnije sve više zbog zabave i dobrog provoda kao što to i danas čine obožavaoci tog bisera banjskog turizma.

Pripremila: O Vulcanović

Kartica
Mercator Pika
donosi vam brojne
pogodnosti

Uštedite uz karticu Mercator Pika.

do 6% popusta

Plaćanje odloženo do
12 mjesečnih rata

Tehnika **INTERSPORT**

Posebni popusti
za korisnike Pika kartica

RODA

Mercator

Tehnika

INTERSPORT

Mercator Pika

Sakupljajte lijepe trenutke

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

NAGRADA 01

*Sindikalna organizacija
zaposlenih
Elektroprivrede Crne
Gore - AD Nikšić
poklanja sedmodnevni
boravak za dvije osobe,
u jednom od dmarališta
EPSTOURS-a, po izboru
dobitnika*

NAGRADA 02

*Lovćen osiguranje
osigurava vašu kuću
ili stan na period od
godinu*

NAGRADA 03

*Mercator
nagrađuje sa šest
vaučera po 50 € nami-
jenjenih trgovini u nji-
hovim maloprodajnim
objektima
u Crnoj Gori*

**SVAKO KOLO
VEĆI FOND**

Pravila nagradne igre:

Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice iam pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

*Nagradna igra
lista „Elektropivreda“
treće kolo traje
do 01.02.2012.*

Nagradna igra „Budi u toku, budi u igri“

Nenadu Stankoviću boravak u odmaralištu EPSTOURS – a

Drugo kolo nove nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“ privuklo je Vašu pažnju sudeći po brojnim kuponima koji su stigli u našu redakciju. Veliki odziv nas nije iznenadio, jer je glavna nagrada veoma privlačna. Radi se o sedmodnevnom boravku za dvije osobe u jednom od odmarališta EPSTOURS – a, po izboru dobitnika. I kvalitetne nagrade Lovćen osiguranja koje će osigurati vašu kuću ili stan na godinu dana, kao i moderno posuđe „Delimano“ koje dodjeljuje Mercator i Roda, obradovače, nadamo se, naše vjerne čitaoc.

Ovoga puta nagrađenima su sreću donijeli Zoran Ostojić, predsjednik Sindikalne organizacije zaposlenih, Ljeposava Šćepanović, ispred Lovćen osiguranja i Milica Nikolić, predstavnica Mercatora i Rode.

Sedmodnevni boravak za dvije osobe u jednom od odmarališta EPSTOURS – a, pripao je Nenadu Stankoviću (TE „Pljevlja“)

Nagradu Lovćen osiguranja dobila je Mira Radunović (Direkcija za nabavku)

„Delimano“ posuđe ide u ruke:

Nikole Vukčevića (ED Podgorica) – tiganj (24cm)

Slavice Grbović (Poslovni i tehnički razvoj) – wok

Radojke Cvijović (TE „Pljevlja“) – tiganj (28 cm)

Milka Terzića (ED „Pljevlja“) – pleh

Ognjena Perovića (FC Snabdijevanje Kolašin) – tiganj (28 cm)

Dragana Lipovca (FC Snabdijevanje Herceg Novi) – posuda za sos

Damjana Glušice (Direkcija) – tiganj (28 cm)

Nagrađenima čestitamo, ostalima više sreće narednog puta. Igrajte i dalje!

Redakcija

SVAKO KOLO VEĆI FOND NAGRADA

U trećem kolu nagradne igre, koje traje 01. 02. 2012., za vas smo pripremili vrijedne nagrade. Srećne dobitnike očekuju :

Sindikalna organizacija Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić, nagrađuje sedmodnevni boravkom u jednom od objekata EPSTOURS-a, po izboru dobitnika.

Upunudi su :

„Čigota“ (Zlatibor), Niška Banja, Sokobanja, Prolog Banja, Banja Koviljača, Ivanjica i Vrnjačka Ba-nja, zatim hotel i apartmani „Jezero“ u podnožju NP Tara, na obalama jezera Perućac. Od ljetovališta u ponudi su zastupljeni hotel „Park“, Slovenska plaža, kao i obližnje vile „Park“ u Budvi.

Lovćen osiguranje će srećnog dobitnika nagraditi godišnjim osiguranjem kuće ili stana od nepredvidljivih događaja koji mogu zadesiti Vašu imovinu. Više informacija na sajtu www.lovcenosiguranje.co.me

Mercator je i ovaj put za vas pripremio vrijedne nagrade.

Srećne dobitnike očekuje šest vaučera po 50 eura koje možete potrošiti u nekom od njihovih maloprodajnih objekata u Crnoj Gori

VREMENPLOV

U susret trideset i drugoj godišnjici izlaza lista korporativnog lista, u rubrici „Vremeplov“, naslovna strana prvog broja „Elektroprivrede“.

Prvi broj lista „Elektroprivreda“ objavljen je januara 1979. godine. Prethodno, od kraja 1977. godine do decembra 1978, kao interno korporativno glasilo, štampan je Bilten. Jedan od pokretača i prvi glavni urednik lista bio je mr Mitar Zeković, dugogodišnji rukovodilac Službe za informisanje EPCG.

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА

Лист радних људи „Електропривреде Црне Горе“ бр. 1 — година : Никшић, јануар 1979. године

УЗ ПРВИ БРОЈ

Лист „Електропривреда“, поштовани читаоци, појављује се као даље обogaћивање информисања радних људи „Електропривреде Црне Горе“, као гласило које треба да допринесе свестранијој, богатијој и квалитетнијој информацији, с циљем успешнијег развоја самоуправних, друштвено-економских односа и давања доприноса нашем заједништву, садржајнијем развоју свеукупних кретања и карактеристика живота и рада, како у нашој Радној организацији, односно ООУР-има и Радној заједници, тако и шире.

Сваки је почетак тежак, па сигурно на почетку, с обзиром на релативно краatak период од стварања наше Радне организације и још краћи период од почетака организовања рада на информативној дјелатности, немојте очекивати, већ од првог броја — превише.

Почињемо са изласком листа и његовом изградњом. Вјерујемо да ћемо са свестраном помоћи свих вас успјети да ово наше ново информативно средство (поред Информативног билтена) квалитетно и садржајно обogaћујемо из броја у број.

Закон о удруженом раду, Устав, резолуције конгреса СКЈ и СКЦГ као и наш Самоуправни споразум о информисању дали су јасне и недвосмислене одреднице о значају и основним садржајима информисања — да информисање буде комплетно и истинито, да буде право и обавеза радника који треба да се благовремено и истинито обавјештавају о свим питањима живота и рада у ООУР-има и Радној заједници, односно Радној организацији, прије свега о резултатима пословања, одговорностима за извршавање задатака, о развоју самоуправних друштвено-економских односа, о развоју нашег електроенергетског система у cjелини, општенародној одбрани и друштвеној самозащити... Лист треба да буде приступачно и објективно гласило и о многим другим питањима: друштвени стандард, културно-умјетнички и спортско рекреативни живот; да критички указује на одређене слабости и аномалије, да потпомаже рјешавању искрених проблема.

Он треба да буде значајна самоуправна демократска трибина за изношење конструктивних стручних и других мишљења у складу са развојем нашег самоуправног социјалистичког система и политиком Савеза комуниста, све са циљем успешног развоја и усавршавања нашег електроенергетског система и изградње истинских и равноправних односа међу радним људима у сваком погледу: између свих дјелова удруженог рада Електропривреде, као и радних људи Електропривреде са радним људима других радних организација и шире.

На почетку, отворено да кажемо, нијесмо имали на располагању већи број непосредних информација од радних људи Електропривреде, на то не значи да наредни бројеви у том погледу неће бити богатији у смислу свестранијег и непосреднијег укључивања свих који желе да дају свој допринос квалитету и садржају листа Електропривреде.

За сада почињемо са прилозима који су нам на располагању и са рубрикама које су тек у повоју; вашом помоћи из броја у број, потрудићемо се да лист Електропривреде одговори својој сврси.

Напомињемо да је Информативни билтен, до сада, дјелимично преузимао неке новинарске рубрике — у очекивању листа, и да је као интерно информативно средство имао посебан значај, а то ће, вјерујемо, са дјелимично измијењеном садржином, имати и убудуће. Лист Електропривреде, као што смо најавили у Билтену, говориће не само о низу значајних питања код нас, него ће истовремено бити веза и наше Радне организације са широм друштвеном заједницом.

Због свега, да бисмо одговорили не малим захтјевима, заједнички се потрудимо да створимо добар и квалитетан лист. У томе ћемо успјети ако нам се будете чешће јављали, умјесним примјетбама давали и предлагали боља и савремена рјешења, а својом сарадњом обогатили стране листа.

Позивамо вас на сарадњу! Пишите о свему: отворено, јасно, конкретно и критички о разним проблемима на нашем радном мјесту, из вашег ООУР-а... Без устручавања и истинито!

Митар Зековић

РЕКОРДНА ПРОИЗВОДЊА И УСПЈЕШНО ПОСЛОВАЊЕ

Радни људи Електропривреде Црне Горе остварили су у протеклој, 1978. години изванредне резултате у производњи и преносу електричне енергије и изради електротехничких објеката.

Кад је ријеч о производњи електричне енергије она је премашила све досадашње резултате тако да је остварена рекордна производња од двије милијарде 248 милиона киловат часова, док је у 1977. години производња износила двије милијарде 86 милиона киловат часова. У односу на претходну годину производња у 1978. години била је већа за скоро 8 одсто, а у односу на план она је већа за 29 одсто.

у овом броју:

рекордна производња и успјешно пословање у 1978.

тридесет година електропривреде у црној гори

усаглашена самоуправни регулатива, успјели референдуми, предстоји нови значајан посао на оживотворењу зур-а

дјеловање савеза комуниста у новим условима

далековод пљевља — жабљак пуштен под напон

остваривање програма развоја

***

Sjede dvije plavuše na autobuskoj stanici i dođe bus pa upita jedna:

- Oprostite, mogu li ovim busom do Vidikovca?

- Na žalost, ne možete, odgovori vozač.

A druga će plavuša:

- A ja?

***

Konobar donosi plavuši naručenu picu:

- Želite li da je izrežem na četiri ili osam komada?

- Na četiri jer osam ne bih mogla pojesti.

***

Starija gospođa plavuša je uzrujano zvala policiju preko mobilnog telefona i prijavila da je u njen auto provaljeno. Histerično objašnjava situaciju:

- "Ukrali su stereo, volan, kočnicu, pa čak i papučicu za gas!", zaplaka.

Osoba na drugoj strani odgovori: "Smirite se gospođo, policajac je već na putu". Nekoliko minuta kasnije, policajac zove kolegu preko radija:

"Zanemari ovaj zadnji poziv, gospođa je greškom sjela na zadnje sjedište".

***

Plavuša prvi put sprema ručak. Kad je pojeo nekoliko zalogaja muž je pita: - „Draga, čime si punila šarana?“ – „Kako to misliš punila, pa šaran uopšte nije bio prazan!“

**Poštovane kolege,
Pozivamo Vas da učestvujete u izradi „šarenih strana“. Viceve, šale, karikature,... šaljite na e-mail: tanja.nikcevic@epcg.com**

Slavio Piroćanac Novu godinu pa čuo kako komšija puca iz puške.... Dođe do njega i zamoli ga da i ispred njegove kuće opali 2-3 metka. Nakon nekog vremena stvarno dođe komšija, ispucava 3 metka u vazduh i ode, a Piroćanac kaže djeci: - Djeco, kuku ubiše Deda Mraza !! Nema poklona ove godine.

Pita mama Pericu: • Perice, da li se raduješ zato što će Deda Mraz da ti donese poklone? Perica: • I da i ne. Radujem se jer ću dobiti poklone, ali mi je žao jer tata pravi budalu od sebe...

Deda Mraz dijeli poklone i među svima bio i Cigan.

Pita Deda Mraz:- "Ko hoće auto?"

Cigo kaže ja ću.

Pita dalje:- "Ko hoće zlato?"

Cigo se javlja.

"Ko hoće računar?"

Cigo:- "Ja ću."

Deda Mraz već iznerviran:- "Ko hoće batina?"

Cigo kaže:- "De ljudi uzmite nešto i vi, ne samo ja..."

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

IME I PREZIME

POSLOVNA JEDINICA

TELEFON

E MAIL

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

IME I PREZIME

POSLOVNA JEDINICA

TELEFON

E MAIL

*Srećne
praznike želi vam*

The banner is split into two identical halves. At the top left of each half is the epcg logo and the text "Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić". Below this, the slogan "BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!" is written in a blue, slightly curved font. The central part of the banner contains three circular images: a church, a person holding a house model, and a Mercator 50€ gift certificate. The bottom of the banner features a blue wavy graphic.

epcg
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

Mercator
50€